

gemeente
Zuidplas

Kader Participatie

Najaar 2021

Inhoud

Voorwoord	3	8. Toolbox	35
1. Inleiding	4	8.1 Digitale instrumenten: bestaand	35
1.1 Wat is participatie?	5	8.2 Digitale instrumenten: nieuw	37
1.2 Wat willen we bereiken met participatie?	6	8.3 Fysieke / offline instrumenten: bestaand	38
2. Participatie met inwoners	7	8.4 Fysieke / offline instrumenten: nieuw	42
2.1 Visie tot 2025	7	8.5 Toolbox: overzicht methoden en instrumenten	45
2.2 Fysieke participatie	8	9. Participatie door initiatiefnemers	47
2.3 Digitale participatie	8	9.1 Omgevingswet	47
2.4 Ondersteunen bij initiatieven	9	9.2 Verschillende rollen tijdens het participatieproces	48
3. Afwegingskader participatie	10	9.3 Beoordeling bij de verschillende instrumenten	49
3.1 Rol bestuur (raad en college)	11	9.4 Participatie bij ruimtelijke initiatieven	49
3.2 Vragen afwegingskader en participatieladder	12	9.5 Resultaten participatie Omgevingswet	50
4. Spelregels participatie	17	9.6 Begrippen	51
5. Rol en positie raad in participatie	19	10. Capaciteit en middelen	52
5.1 Quick Scan Lokale Democratie	19	10.1 Scenario: behoud en beheer	52
5.2 Verbeteragenda Quick Scan Lokale Democratie	21	Bijlagen	53
5.3 Digitaal Inwonerspanel	22	1. Onderzoek digitaal inwonerspanel	
6. Ambities Zuidplas	25	2. Verbeteragenda Quick Scan Lokale Democratie	
6.1 Meer en beter informeren	25	3. Checklist Afwegingskader Participatie	
6.2 Meer en beter luisteren	26	4. Stappenplan en spelregels participatie door initiatiefnemer	
6.3 Meer en beter meedoen en meepraten	27		
6.4 Meer en beter ondersteunen bij initiatieven	28		
7. Praktijkvoorbeelden	30		

Voorwoord

Samen bouwen we verder aan Zuidplas! Dat we verder bouwen behoeft geen enkele toelichting: onze gemeente is rijk aan ambities, plannen en (maatschappelijke) initiatieven. Tegelijk maakt de titel van het collegeprogramma voor de periode 2018 - 2022 duidelijk dat verder bouwen niet alleen kan. Verder bouwen vraagt om samenwerking tussen inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties, ons als gemeente en medeoverheden.

In die samenwerking hebben we de afgelopen jaren al mooie stappen gezet: de dialoog met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties is niet meer weg te denken. Mooie voorbeelden daarvan zijn (onder meer) de programma's "Duurzaamheid en klimaatadaptatie" en "Invoering Omgevingswet". Ook bij de uitvoering van het beleid merken we dat plannen beter worden door de inbreng van inwoners en andere belanghebbenden.

De manier waarop participatie vorm krijgt is voortdurend in beweging. Om inwoners op een aansprekende manier te informeren en mee te nemen in het plan, maken we bij herinrichting van de openbare ruimte bijvoorbeeld steeds meer gebruik van animaties en 3D-tekeningen. De herontwikkeling van de schoollocaties in Moerkapelle is ook noemenswaardig: daar startten we de dialoog met inwoners met een blanco vel papier. Bovendien hebben we het afgelopen jaar - ingegeven door de beperkingen die corona met zich meebracht voor participatie - versneld de stap gezet naar digitale vormen van participatie. Heel concreet biedt www.maakzuidplas.nl inwoners kansen om mee te denken en mee te doen.

In dit kader participatie beschrijven we het goede dat er is. Tegelijk zien we - zoals dat altijd het geval zal zijn - aandachtspunten en kansen. In dit kader participatie beschrijven we onze ambities en concrete plannen daarvoor.

Eén van de ambities is dat we de "black box" van besluitvormingsprocessen transparanter willen maken. In de gesprekken met inwoners ervaren we de behoefte aan goede uitleg over de afwegingen die ten grondslag liggen aan onze keuzes en de manier waarop we hun inbreng daarbij hebben meegewogen.

Eén van de uitdagingen is dat er - vooral ook met het oog op de invoering van de Omgevingswet - meer wordt verwacht van initiatiefnemers als het gaat om de participatie van belanghebbenden. Met dit kader geven we hen concrete handvatten voor die participatie.

Voor alle ambities en uitdagingen geldt dat we vooral op zoek zijn naar dialoog. Dialoog komt niet van de grond wanneer belanghebbenden vooral "zenden" en de initiatiefnemer - of dat nu de gemeente is of iemand anders - slechts "ontvangt". Daarom hebben we in de uitwerking van onze ambities met name ook inzet op (nieuwe) instrumenten en methoden die de dialoog op gang brengen en verdiepen.

Het is onze stellige hoop en verwachting dat we met de ambitie en de concrete uitwerking daarvan in methoden en instrumenten mooie stappen kunnen zetten in de samenwerking tussen en met onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. SAMEN bouwen we verder aan Zuidplas!

Jan Willem Schuurman
Wethouder Inwoners-
en ondernemersparticipatie

Hoofdstuk 1

Inleiding

Het huidige beleidskader Participatie dateert van 2012. Tijdens de behandeling van de programma-begroting najaar 2019 is een motie Participatie aangenomen. Daarin wordt gevraagd een nieuw Kader Participatie op te stellen. Het beoogde doel van een nieuw Kader Participatie is een breed gedragen visie op (digitale) participatie in de gemeente Zuidplas, met een duidelijk afwegingskader, spelregels en toolbox (methoden en instrumenten). Dit maakt de verwachtingen over participatie bij de start helder richting inwoners, belanghebbenden en raad.

Het Kader Participatie is bedoeld voor zowel projectleiders, beleids- en communicatieadviseurs die met participatie te maken hebben als inwoners en raadsleden die in dit document kunnen lezen hoe de gemeente met participatie omgaat. Belangrijke aspecten van participatie voor Zuidplas zijn luisteren, ideeën en meningen ophalen, dialoog, wederzijds begrip en samen doen. De participatie zoals beschreven in dit kader is niet verplicht, maar *aanvullend* op bestaande formele inspraakvormen.

Dit Kader Participatie bestaat uit de volgende onderdelen:

1. Participatie met inwoners
2. De rol van het bestuur (raad / college) in participatie
3. Participatie door initiatiefnemers

Dit jaar wordt ook de wet 'Versterking participatie op decentraal niveau' ingevoerd. In deze wet is een aantal bepalingen over participatie opgenomen. De voornaamste

wijzigingen zijn de verbreding van de inspraakverordening naar een participatieverordening en het wettelijk vastleggen van het uitdagingrecht (Right to Challenge). Met het uitdagingrecht kunnen inwoners hun gemeente verzoeken om de uitvoering van een taak van de gemeente over te nemen, al dan niet met bijhorend budget, omdat zij denken deze taak beter of goedkoper te kunnen uitvoeren. In dit Kader Participatie wordt dit uitdagingrecht wel benoemd, maar voor Zuidplas op een later moment uitgewerkt.

De volgende stappen zijn gezet op weg naar dit Kader Participatie:

1. Ophalen van kennis in de organisatie bij collega's (via klankbordgroep en breder)
2. Ophalen van informatie en voorbeelden van participatiekaders en participatienota's bij enkele omliggende gemeenten in de regio

3. Ophalen van informatie en actuele kennis over (digitale) participatie bij provincie Zuid-Holland
4. Ophalen van input uit de raad (o.a. verbeteracties Quick Scan Lokale Democratie, via de raads werkgroep Opfrissen Lokale Democratie)
5. Ophalen van ideeën en meningen van het digitaal inwonerspanel (onderzoek)
6. Uitgangspunten voor participatie in het fysieke domein in het kader van de Omgevingswet

Leeswijzer

Allereerst wordt in hoofdstuk 2 beschreven welke visie de gemeente Zuidplas heeft op het gebied van (digitale) participatie met inwoners en belanghebbenden (ondernemers en maatschappelijke instellingen). Een afwegingskader en spelregels voor participatie komen in hoofdstuk 3 en 4 aan de orde. De rol en positie van het bestuur en in het bijzonder de raad in participatie wordt beschreven in hoofdstuk 2 en 5. Daarbij wordt gebruik gemaakt van de resultaten en verbeteracties uit de Quick Scan Lokale Democratie (bijlage 2). De ambities die Zuidplas heeft met participatie worden beschreven in hoofdstuk 6, waarna enkele praktijkvoorbeelden van participatie worden benoemd in hoofdstuk 7. De toolbox, het overzicht van bestaande en nieuwe methoden en instrumenten voor digitale en fysieke (offline) participatie, komt in hoofdstuk 8 aan de orde. Daarnaast wordt in hoofdstuk 9 de participatie beschreven die initiatiefnemers moeten doorlopen als zij op het gebied van de fysieke leefomgeving een plan of project indienen. Dit wordt voorgeschreven in de Omgevingswet. De Omgevingswet regelt wanneer een initiatiefnemer uit de samenleving participatie organiseert, maar laat de invulling verder helemaal vrij. Tenslotte staan in hoofdstuk 10 drie scenario's, waarin de

benodigde capaciteit en middelen zijn beschreven en die bepalend zijn voor het te kiezen ambitieniveau.

1.1 Wat is participatie?

Participatie is belanghebbenden tijdig betrekken bij een plan of project. Belanghebbenden kunnen inwoners, vertegenwoordigers van bedrijven en professionals van maatschappelijke organisaties zijn. *In dit Kader Participatie gebruiken we het woord 'inwoners', waarmee ook andere belanghebbenden en initiatiefnemers worden bedoeld.*

Door participatie kunnen goede ideeën van inwoners op tafel komen, waardoor de kwaliteit van het plan of project beter wordt. Participatie kan ook leiden tot meer steun (draagvlak) voor het beleid, plan of project, juist omdat goed wordt geluisterd naar inwoners. Participatie moet dus vroeg in het proces plaatsvinden, op het moment dat er nog iets te kiezen is en meningen of ideeën er nog toe doen. Dit wil overigens niet altijd zeggen dat alle ingebrachte meningen en ideeën overgenomen worden. Dat hangt af van de mate van invloed die inwoners en belanghebbenden in het proces hebben. Het afwegingskader participatie biedt daar meer duidelijkheid over (hoofdstuk 3).

Participatie vindt plaats op initiatief van de gemeente of op initiatief vanuit de samenleving (bijvoorbeeld door inwoners, ondernemers, projectontwikkelaars, bouwbedrijven). De gemeente kan ook samen met initiatiefnemers een plan of project ontwikkelen. Soms komt het initiatief uit de samenleving, maar is er (enige) ondersteuning vanuit de gemeente nodig.

Naast diverse vormen van (digitale) participatie, zoals meedenksessies, informatieavonden, digitale sessies / webinars en het digitale participatieplatform www.maakzuidplas.nl, blijven ook formele inspraakmogelijkheden bestaan. Denk daarbij aan het indienen van zienswijzen of het maken van bezwaar en beroep. Deze formele vormen van inspraak vinden pas aan het einde van een traject plaats. Door participatie met inwoners en andere belanghebbenden in het traject te organiseren kan dit bijdragen aan kwalitatief betere en snellere besluitvorming. De kans is aanwezig dat er achteraf minder bezwaar- en beroepsprocedures zijn. Toch blijven sommige belangentegenstellingen wel bestaan, ook met een goed participatietraject.

1.2 Wat willen we bereiken met participatie?

Er zijn meerdere doelen van participatie bij de vorming en uitvoering van beleid, plannen en projecten. Die komen overeen met wat we willen bereiken met participatie:

1. Vergroten van steun (draagvlak) voor een plan of project
2. Verhogen van de kwaliteit van een plan of project
3. Inwoners activeren
4. Meningen / ideeën ophalen, luisteren, dialoog

Uitgaande van deze doelen heeft het organiseren van participatie de volgende voordelen:

1. Meer steun (draagvlak) voor het plan of project vanuit de samenleving
2. Een kwalitatief beter plan of project
3. Kwalitatief betere en snellere besluitvorming
4. Mogelijk minder bezwaar- en beroepsprocedures achteraf

Hoofdstuk 2

Participatie met inwoners

2.1 Visie tot 2025

Participatie kan op verschillende manieren worden ingezet: fysiek, digitaal of een combinatie van beide. Traditioneel worden fysieke middelen gebruikt om met inwoners in gesprek te gaan: informatieavonden, meedenksessies, inloopavonden, debatten en andere vormen van dialoog. Het afgelopen jaar heeft digitale (online) participatie - mede door corona - een enorme vlucht genomen in de gemeente Zuidplas, waardoor het een onmisbaar instrument is geworden. Ook de komende jaren wordt hiermee geëxperimenteerd en in geïnvesteerd. De visie van de gemeente Zuidplas gaat uit van een versterking van digitale participatie. Ook wil de gemeente door een mix van methoden en instrumenten zoveel mogelijk inwoners op verschillende manieren laten meedoen en meepraten. De ontwikkelingen gaan snel op dit gebied: in 2025 vindt om die reden een evaluatie en herijking van deze visie plaats om de nieuwste inzichten en ontwikkelingen mee te kunnen nemen.

Vooraf duidelijkheid bieden

Voordat participatie start moet een aantal zaken helder zijn. Luisteren en het gesprek aangaan met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties zijn voor de gemeente Zuidplas belangrijke uitgangspunten bij participatie. De ervaring leert dat mensen zich gehoord willen voelen en daar moet ruimte voor zijn in het traject. Duidelijk aangeven welke invloed inwoners in de participatie hebben draagt bij aan het onderlinge vertrouwen: vooraf

moet duidelijk zijn wie mee kan doen in de participatie, hoe zwaar de input meetelt, of deze doorslaggevend is of meeweegt in het gehele proces. Dit hangt af van de mate van invloed die inwoners kunnen hebben in het proces: dat volgt uit de participatieladder, waarop de verschillende vormen ('treden') van participatie staan (van raadplegen, adviseren, tot coproduceren, meebeslissen en zelfbestuur). Hoe hoger op de participatieladder, hoe meer het bestuur (raad en college) de uitkomsten moet opvolgen (zie hoofdstuk 3).

Belangenafweging en terugkoppeling

Als dit allemaal voor de start van de participatie bekend is, is voor inwoners ook duidelijk hoe belangen tijdens het traject worden afgewogen. Aan inwoners moet bovendien worden teruggekoppeld wat met de input is gedaan en tot welk besluit is gekomen. Het kan zijn dat het bestuur (raad en college) voor een andere richting kiest dan door inwoners is ingebracht. Het bestuur weegt namelijk het algemene belang tegen het individuele belang af. De uitkomst of het besluit kan dan tot teleurstelling en onvrede leiden bij inwoners. Het betekent echter niet dat het participatietraject niet goed is geweest als het bestuur uiteindelijk voor een andere richting kiest. Dit kan geen verrassing zijn als vooraf duidelijke kaders zijn gesteld door het bestuur en de verwachtingen dus ook vooraf helder zijn. Het bieden van duidelijkheid gebeurt door het afwegingskader participatie (hoofdstuk 3) voor de start van een traject in te vullen en door het toepassen van de spelregels (hoofdstuk 4). Dit is ook in lijn

met de verbeteragenda Quick Scan Lokale Democratie, die in hoofdstuk 5 aan de orde is.

Derde alternatief

Als de participatie stroef verloopt kan een zogenaamde 'derde alternatief' tijdens de participatie worden ingebracht, die bestuur en inwoners dichter bij elkaar brengt (gebaseerd op "The 3rd Alternative" van Stephen Covey). Er wordt dus niet gekozen voor het voorgestelde plan of het plan van inwoners, maar voor een alternatief plan dat een combinatie van aspecten in zich heeft. Dit zorgt voor meer wederzijds begrip en kan ertoe leiden dat bestuur en inwoners gezamenlijk tot een oplossing komen.

Samenvattend betekent participatie voor de gemeente Zuidplas het volgende:

1. Duidelijkheid bieden over de mate van invloed
2. Luisteren (begrip)
3. Gesprek/dialog aangaan
4. Belangen afwegen
5. Terugkoppelen

2.2 Fysieke participatie

De gemeente Zuidplas heeft veel ervaring met fysieke vormen van participatie: inwoners en andere belanghebbenden hebben vaak de voorkeur om in gesprek te gaan over plannen of projecten die binnen het eigen dorp spelen (Nieuwerkerk aan den IJssel, Moordrecht, Moerkapelle en Zevenhuizen). Ook doen ze dat het liefst op een locatie binnen het eigen dorp. Dit is begrijpelijk en zal ook in de toekomst uitgangspunt blijven. Er zijn daarnaast ook onderwerpen die gemeentebreed spelen en dorp overstijgend zijn. Dan kan het gesprek plaatsvinden op een centrale locatie of door gelijksoortige bijeenkomsten

Digitaal participatieplatform www.maakzuidplas.nl

in alle vier dorpen te organiseren. In dit laatste geval is er sprake van relatief veel benodigde capaciteit en middelen om dit te realiseren en vindt er geen onderlinge uitwisseling tussen inwoners van de dorpen plaats. Andere vormen van participatie (ook digitaal) kunnen dit opvangen.

2.3 Digitale participatie

Digitale participatie (online) heeft aan terrein gewonnen in Zuidplas en is mede door corona in een stroomversnelling geraakt. Inmiddels is deze vorm van participatie onmisbaar en een goede aanvulling op de fysieke participatie. Bijeenkomsten worden via webinars georganiseerd en er worden online enquêtes verspreid via de verschillende kanalen van de gemeente Zuidplas. Om te kunnen blijven experimenteren met digitale participatie is het digitaal participatieplatform www.maakzuidplas.nl geïntroduceerd. Inwoners kunnen op

een centrale online plek informatie vinden over de status van (bouw) projecten en werkzaamheden binnen het eigen dorp. Ook kunnen zij op projecten waar participatie mogelijk is hun mening geven, een idee aandragen of een stem uitbrengen. Dit platform wordt langzaam aangevuld met andere projecten, ook op het gebied van het sociaal domein. Tijdens de pilotfase van een jaar wordt het platform telkens verbeterd, aangepast en geactualiseerd. Daarbij wordt ook de input van inwoners meegenomen. In hoofdstuk 8 Toolbox wordt dieper ingegaan op dit platform en andere vormen van digitale participatie.

2.4 Ondersteunen bij initiatieven

Met de komst van de Omgevingswet is er ook een mogelijkheid voor inwoners om zelf initiatieven en ideeën in te dienen, zowel voor de fysieke leefomgeving als het sociaal domein. Daarvoor zijn participatierichtlijnen opgesteld (zie bijlage 4, Stappenplan en spelregels). Inwoners weten zo waar ze aan moeten voldoen als ze een bepaald initiatief of idee willen voorstellen en bespreken met omwonenden, voordat ze dit bij de gemeente indienen. Dit geldt niet alleen voor initiatieven die vallen onder de fysieke leefomgeving; het kan ook gaan om sociaal-maatschappelijke initiatieven. De gemeente hecht er belang aan dat er voor alle initiatieven participatie plaatsvindt. Het instellen van een centraal contactpersoon bij de gemeente voor deze initiatieven is in onderzoek. In hoofdstuk 9 Participatie door initiatiefnemers zal verder worden ingegaan op participatie onder de nieuwe Omgevingswet.

Hoofdstuk 3

Afwegingskader participatie

Vooraf moet duidelijk zijn hoe participatie vorm krijgt en welke mate van invloed inwoners hebben. Door antwoord te geven op de vragen in het afwegingskader, wordt bepaald of en hoe participatie bij een plan of project plaatsvindt. Eerst ligt de vraag voor of het onderwerp zich leent voor participatie en of aan de noodzakelijke randvoorwaarden is voldaan. Zo niet, dan is het verstandig om in dat specifieke geval van participatie af te zien. Zo ja, dan komen de vervolgvragen aan bod: met welk doel vindt participatie plaats, in welk stadium van het plan of project, voor welke inwoners en belanghebbenden, welke invloed is mogelijk en op welke manier participeren we?

Als participatie niet juist wordt ingezet of slecht wordt uitgevoerd, werkt het contraproductief. Participatie kan dan ook tot negatieve effecten leiden: inwoners raken gefrustreerd, omdat ze te weinig resultaat zien van hun inbreng of ze het gevoel hebben dat er niet naar hen wordt geluisterd of dat ze niet worden gehoord. Ook kan participatie 'moeheid' optreden, wanneer inwoners te vaak worden opgeroepen om actief te zijn en mee te praten. Duidelijke keuzes maken bij het inzetten van participatie bij plannen en projecten is dus raadzaam.

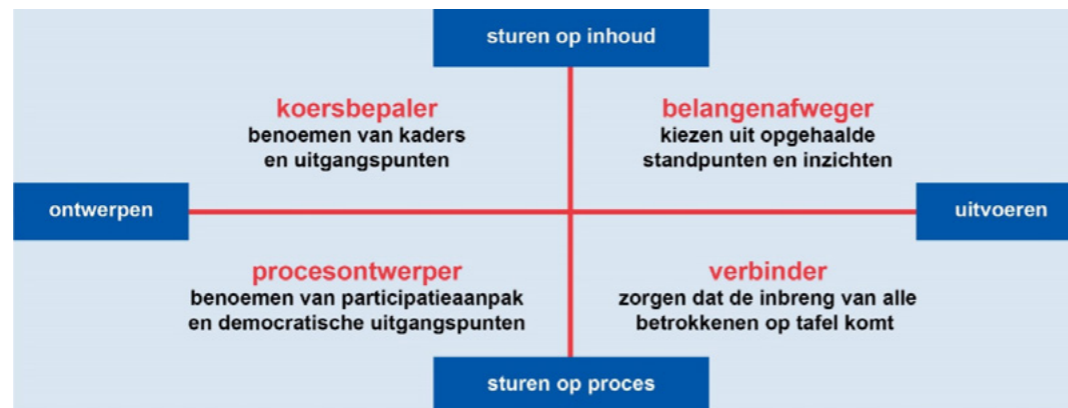
Voordat een plan of project start, wordt de Checklist Afwegingskader Participatie (hierna afwegingskader) ingevuld door de inhoudelijk betrokken projectleider of beleidsadviseur in samenwerking met de communicatieadviseur (bijlage 3). Dit om duidelijke verwachtingen te scheppen richting inwoners,

belanghebbenden en raadsleden over de participatie. Ook wordt dan duidelijk wat de rol van de raad in de participatie is. Een ingevuld afwegingskader wordt gevoegd bij de nota van uitgangspunten of de startnotitie (een nieuw te ontwikkelen instrument), dat nu (meestal) het begin van een plan of project is. Het college stelt dit vast en stuurt alle documenten naar de raad. Ook als er geen nota van uitgangspunten of startnotitie is, wordt het afwegingskader ingevuld. Tijdens de participatie kunnen veranderingen plaatsvinden: denk bijvoorbeeld aan nieuwe actie- of belangengroepen, het aandienen van andere alternatieven en uitgangspunten of juist het ontstaan van vertraging in het proces. Dan is het noodzakelijk het afwegingskader ook aan te passen en opnieuw tegen het licht te houden, waarmee het een dynamisch document is. Daarnaast geldt ook een aantal spelregels in de participatie (hoofdstuk 4, Spelregels).

3.1 Rol bestuur (raad en college)

Het bestuur (raad en college) heeft een rol in de participatie. Dit kan zijn als initiatiefnemer, maar ook om een initiatiefnemer uit de samenleving te ondersteunen. Het gaat om de volgende rollen:

Het bestuur beweegt zich in een U-vorm binnen dit schema: van koersbepaler, naar procesontwerper, verbinder en tenslotte belangenafweger.

Bij projecten en plannen met een kleine impact op omwonenden en de leefomgeving bepaalt het college de koers en kaders. Het college stuurt het ingevulde afwegingskader met de startnotitie (of nota van uitgangspunten) ter informatie naar de raad.

Bij onderwerpen met een grote impact op omwonenden en de leefomgeving heeft de raad wel een aparte positie bij de kaderstelling. De raad is dan aan het begin van het traject mede koersbepaler of kadersteller. Hieronder staat de invulling van de rollen voor college en raad afzonderlijk.

College

Het college is vooral aan het begin van de participatie actief als koersbepaler (kadersteller) en procesontwerper: welke kaders of uitgangspunten gelden voor de participatie? Hiervoor wordt het afwegingskader ingevuld en meegestuurd

naar de raad met de startnotitie of nota van uitgangspunten. Tijdens de participatie zorgt het college als verbinder dat zoveel mogelijk inwoners en belanghebbenden kunnen meedoen en meepraten. Aan het einde van de participatie pakt het college de rol van belangenafweger en legt de overwegingen en het besluit voor aan de raad. Ook licht het college deze afwegingen in openheid toe, zodat inwoners weten hoe tot een bepaald besluit is gekomen. In alle participatie moet er een goede balans zijn tussen deze rollen van het college.

Raad

Bij projecten en plannen met grote impact voor de omwonenden en de fysieke leefomgeving stelt de raad de kaders zelf vooraf vast, in andere gevallen toetst de raad de kaders die door het college zijn vastgesteld. Tijdens de participatie kan de raad ook een actieve rol pakken door mee te luisteren en aanwezig te zijn als toehoorder, zonder te sturen op inhoud en details. De raad zorgt als verbinder dat tijdens de participatie zoveel mogelijk inwoners kunnen meedoen en meepraten. Aan het einde van de participatie pakt de raad de rol van belangenafweger en maakt een afweging tussen het algemene en het individuele belang. Mogelijk zijn na afweging van alle belangen niet alle inwoners tevreden over het genomen besluit. Ook toetst de raad of de vastgestelde kaders zijn gevolgd en of het proces goed is doorlopen.

De bevoegdheden van de raad en het vaststellen van de lijst met initiatieven waar participatie verplicht is in het kader van de Omgevingswet, worden later dit jaar voorgelegd aan de gemeenteraad (Q2/Q3).

3.2 Vragen afwegingskader en participatieladder

Aan de hand van deze vragen wordt bepaald of en hoe participatie plaatsvindt bij plannen en projecten:

1. Leent het plan of project zich voor participatie?
2. Wordt aan de noodzakelijke randvoorwaarden voldaan?
3. Waarom participatie? (doel)
4. Wanneer? (in welke beleidsfasen)
5. Welke invloed hebben inwoners? (participatieladder)
6. Wie? (voor welke inwoners)
7. Hoe lang? (duur van het traject)
8. Hoe? (keuze van methoden en instrumenten)

Als het antwoord op de eerste 2 vragen negatief is, dan komt participatie voor het specifieke plan of project niet in aanmerking. Wel moeten inwoners in dat geval op de hoogte blijven van wat er speelt, nu en in de toekomst. Dit kan door hen goed te informeren via allerlei kanalen.

1. Leent het plan of project zich voor participatie?

In de volgende gevallen is een plan of project geschikt voor participatie:

- a. Er is nog voldoende ruimte voor keuzen en alternatieven.
Inwoners moeten kunnen kiezen of hun mening kunnen geven. Als er geen ruimte is voor verschillende alternatieven of (kleine) aanpassingen, is participatie bij dit onderwerp niet mogelijk en is informeren voldoende. Redenen voor het ontbreken van keuzen of alternatieven zijn: wet- en regelgeving van hogere overheden, eerder beleid of financiële beperkingen.
- b. Het plan of project heeft een kleine tot grote impact op de omgeving en omwonenden.
Ruimtelijke thema's (ruimtelijke ordening, inrichting

en beheer openbare ruimte, bouwen, verkeer, landschap en milieu) zijn het meest geschikt. Ook de ontwikkeling van brede beleidsvisies, plannen of toekomstscenario's, zijn geschikt voor participatie. Denk bijvoorbeeld aan de omgevingsvisie, energietransitie, duurzaamheid & klimaatadaptatie en ontwikkelingen in het middengebied. Bij sociale en maatschappelijke onderwerpen (bijvoorbeeld kunst en cultuur, sport, recreatie, subsidiebeleid, emancipatie, ouderen- en jongerenbeleid) is ook een wettelijke rol weggelegd voor adviesraden.

2. Wordt aan de noodzakelijke randvoorwaarden voldaan?

- a. Participatie neemt, zeker in het voortraject van beleidsvorming, tijd in beslag. Is die tijd ook beschikbaar om inwoners mee te laten denken in het traject?
- b. College en raad moeten zich committeren. Dit betekent dat ze het noodzakelijke budget beschikbaar stellen en waar nodig actief optreden tijdens het proces. Daarnaast moeten ze vooraf aangeven in welke mate ze de resultaten in de besluitvorming mee laten wegen en moeten ze inwoners informeren over de manier waarop dat is gebeurd. Hoe hoger op de participatieladder (coproduceren, meebeslissen, zelfbestuur) hoe meer het bestuur zich moet houden aan de uitkomst van de participatie. Dit kan ook tot gevolg hebben dat het budget voor de uitvoering van het plan of project moet worden verhoogd (zie punt 5).
- c. Het organiseren en begeleiden van participatie is arbeidsintensief. Er moet voldoende ambtelijke capaciteit beschikbaar zijn: vanuit de betreffende beleidsafdeling(en), vanuit secretariaat en/of griffie,

en vanuit de afdeling communicatie. Ook moet budget voor het aantrekken van externe deskundigheid en voor inzet van middelen (bijvoorbeeld voor technische ondersteuning bij webinars, procesbegeleiding en publicatie) beschikbaar zijn.

Samenvattend moet er tijd en budget beschikbaar zijn om:

1. De inwoners (lokaal, regionaal) op de hoogte te houden van het plan of project. Zeker als het gaat om het vergroten van steun vanuit de samenleving, is het nodig dat inwoners de status van een plan of project kennen.
2. Inwoners na afloop te informeren over wat er met hun inbreng in de besluitvorming of uitvoering is gedaan. Terugkoppeling van de resultaten door het bestuur naar inwoners is van het grootste belang voor het krijgen en behouden van steun (draagvlak).
3. Het bestuur en de ambtelijke organisatie gedurende de participatie regelmatig te informeren.
4. Het plan of project aangepast te kunnen uitvoeren met het daarvoor benodigde budget (als dit het resultaat is van de participatie).

3. Waarom participatie? (doel)

Participatie bij vorming en uitvoering van beleid, plannen en projecten kan meerdere doelen hebben:

1. Vergroten van steun voor een plan of project (draagvlak)
2. Verhogen van de kwaliteit van een plan of project
3. Inwoners activeren
4. Meninge / ideeën ophalen, luisteren, dialoog

Als het vergroten van steun vanuit de samenleving voor het plan of project het hoofddoel is, dan moeten zo veel

mogelijk inwoners een rol spelen in de participatie. Debatten, gebruik van social media en voor iedereen toegankelijke bijeenkomsten, zijn dan wenselijk. Iedereen die wil, moet mee kunnen doen en mee kunnen praten. Ook is goede communicatie over die mogelijkheden van participatie belangrijk. Is het verhogen van de kwaliteit van plannen en projecten het hoofddoel, dan komen andere vormen van participatie meer in aanmerking, zoals het digitale inwonerspanel, bijeenkomsten (meedenksessies), klankbordgroepen of jury's. Die vormen maken het mogelijk om gericht inwoners bij elkaar te brengen, hen van de nodige informatie te voorzien en goed advies te krijgen. De kans dat dit tot verrijking van plannen en projecten leidt is dan groot.

4. Wanneer? (in welke beleidsfase)

Participatie kan plaatsvinden in de volgende (beleids)fasen:

- a. **Agendavorming**
Alertheid van ambtenaren, college- en raadsleden is de belangrijkste bron voor agendavorming. Onderzoek en enquêtes onder inwoners vullen daarop aan.
- b. **Beleidsvorming**
Vooral bij beleidsonderwerpen waar kennis over en het beoordelen van de kwaliteit van de directe woon/ leefomgeving een belangrijke rol spelen, is participatie door inwoners belangrijk. Dit kan zowel op ruimtelijke als sociaal-maatschappelijke onderwerpen zijn. Het vereist wel dat inwoners tijd willen investeren (avonden beschikbaar zijn, informatie tot zich nemen).
- c. **Besluitvorming**
In uitzonderlijke gevallen beslissen inwoners zelf binnen door het bestuur vastgestelde kaders voor beleid en budget.

d. **Uitvoering**

Bij de uitvoering van plannen en projecten worden vaak kleine, maar voor inwoners belangrijke beslissingen genomen. Vooral het tijdig uitvoeren van plannen, wijzigingen daarin en het handhaven van regels blijven aandachtspunten. Juist in de uitvoering en de evaluatie van beleid moeten inwoners vaker worden betrokken. Voorbeelden zijn klankbordgroepen, schouw- en buurtgesprekken of buurtpreventieteams.

e. **Evaluatie**

Inwoners kunnen het beste beoordelen of het plan of project ook werkt zoals bedoeld. Naast bovengenoemde instrumenten kunnen ook enquêtes worden gebruikt, om te weten hoe alles in de praktijk voor inwoners uitpakt.

5. Welke invloed hebben inwoners (participatieladder)?

De mate van invloed die inwoners hebben wordt wel voorgesteld als een participatieladder. De participatieladder kent 6 treden, waarbij sprake is van toenemende invloed van inwoners en een toenemende gebondenheid aan de uitkomst door college en raad.

a. **Informereren**

De gemeente informeert inwoners over een plan of project, maar betreft hen niet in het verdere traject.

b. **Raadplegen**

De gemeente vraagt inwoners om hun mening, hun opvattingen of visie op bepaalde plannen of projecten. Dat wordt gedaan door bijvoorbeeld enquêtes, via het digitaal inwonerspanel, door een reactiemogelijkheid via internet of het organiseren van bijeenkomsten / (meedenk)sessies. De deelname is relatief kort en

weinig inspannend. De resultaten van participatie wegen mee in de besluitvorming, maar zijn niet doorslaggevend.

c. **Adviseren**

Inwoners krijgen informatie over een onderwerp, overleggen daarover en komen tot een advies aan raad of college over dat onderwerp. Denk bijvoorbeeld aan adviesraden, klankbordgroepen en jury's. Deelname vergt een redelijke tijdsinvestering. Inwoners nemen een duidelijke verantwoordelijkheid: ze zijn aanspreekbaar op hun advies. College en raad kunnen (een deel van) het advies naast zich neerleggen, maar ze zullen richting inwoners wel uitvoerig moeten beargumenteren waarom ze dat doen.

d. **Coproductie**

Inwoners nemen deel aan de beleids- of planvorming. Samen met beleidsambtenaren en eventueel externe deskundigen werken inwoners voorstellen uit. Ze investeren relatief veel tijd en nemen ook verantwoordelijkheid: ze zijn (mede-) aanspreekbaar op de geleverde voorstellen/plannen. College en raad moeten het resultaat zwaar mee laten wegen in de besluitvorming en veel aandacht geven aan terugkoppeling naar de deelnemers. Het college neemt wel het uiteindelijke besluit.

e. **Meebeslissen**

Het bestuur en inwoners bepalen samen de probleemagenda, samen wordt gezocht naar oplossingen en ook samen wordt beslist. College en raad moeten het resultaat overnemen en veel aandacht geven aan terugkoppeling naar de inwoners over hun inbreng.

f. Zelfbestuur

Inwoners nemen zelf beslissingen binnen het kader dat het bestuur geeft. Dat is het geval bij referenda en bij wijk- en dorpsraden. Buurt-, dorps- of wijkbewoners mogen bijvoorbeeld zelf bestemmingen geven aan een buurt-, dorps- of wijkbudget. Het bestuur geeft dan gecontroleerd en onder strikte voorwaarden bevoegdheden aan een groep burgers. Representativiteit, verantwoording en controle zijn dan goed geregeld.

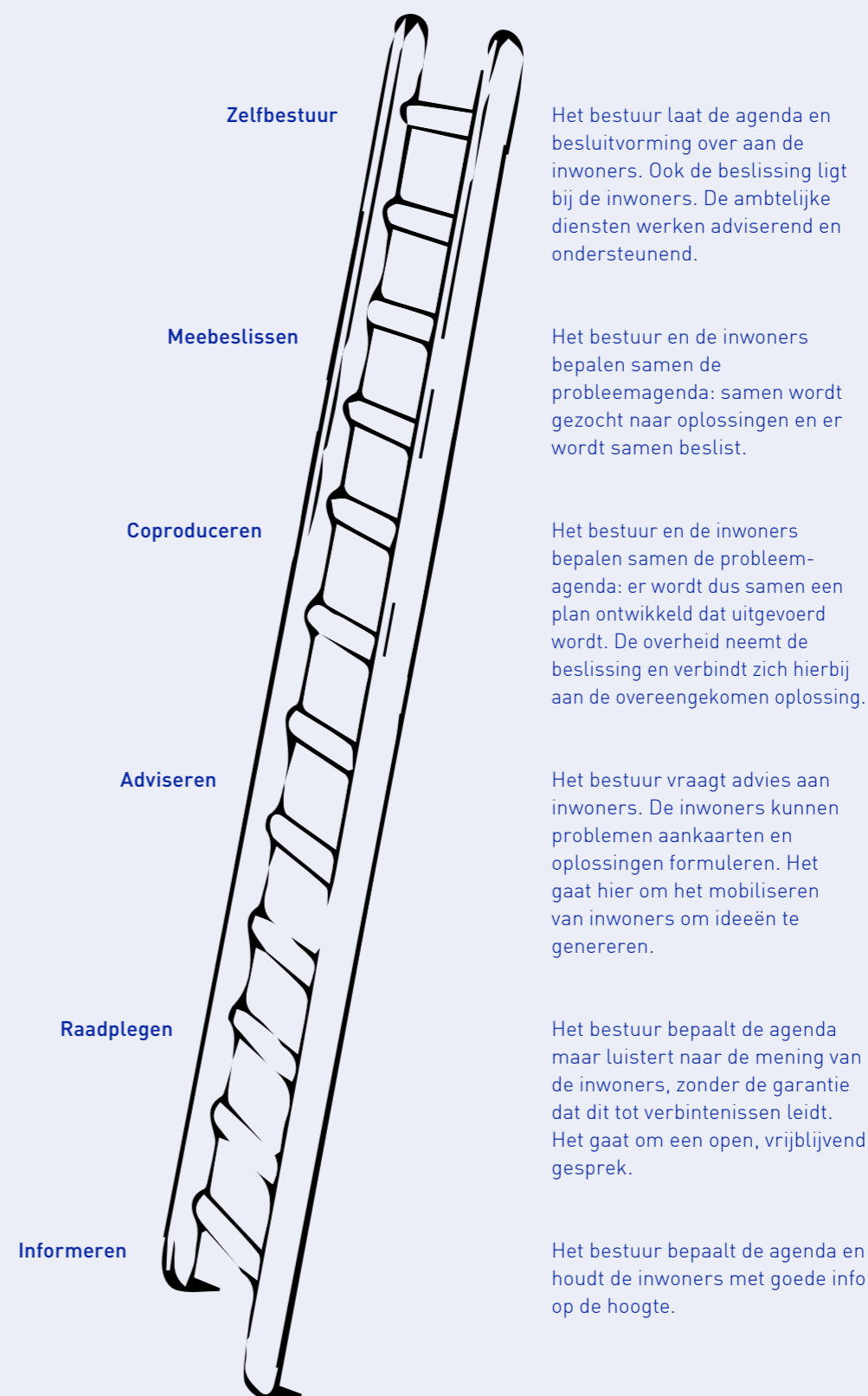
6. Wie? Voor welke inwoners?

Afhankelijk van het plan of project worden inwoners specifiek of breed uitgenodigd hierover mee te praten. Bij de meeste vormen van participatie is het nuttig om sleutelfiguren in een buurt of wijk, deskundige inwoners of vertegenwoordigers van relevante belangenorganisaties zoveel mogelijk persoonlijk uit te nodigen. Het is noodzakelijk hiervoor vooraf een krachtenveld- of belangenanalyse op te stellen. Daarmee wordt inzichtelijk welke knelpunten kunnen ontstaan en welke problemen inwoners zien in het plan of project of bij de uitvoering daarvan. Ook ontstaat hiermee een beeld welke belangen- en actiegroepen een rol spelen (deze kunnen ook gaandeweg het traject worden geformeerd, waardoor een actualisatie van het afwegingskader en de krachtenveld / belangenanalyse nodig is).

7. Wat is de duur van het traject?

Bij specifieke participatietrajecten moet van tevoren worden vastgesteld wat de gewenste of maximale duur is. Dit hangt af van het plan of project maar zeker ook van de beschikbare tijd. Of de gemeente bij het gebruik van bepaalde methoden en instrumenten externe deskundigheid nodig heeft, hangt af van

Participatieladder

drie factoren: deskundigheid die in de ambtelijke organisatie beschikbaar is om zelf participatieprocessen te ontwerpen, te organiseren en te begeleiden; de tijd die de ambtelijke organisatie daarvoor vrij kan maken en de behoefte aan onpartijdigheid van een externe partij bij dit specifieke traject.

8. Hoe? Keuze van methoden en instrumenten (toolbox)

Methoden en instrumenten onderscheiden zich vooral naar de functie die ze hebben: als middel om te raadplegen (bijvoorbeeld meningen te peilen), advies te vragen, mee te laten denken en ontwerpen, te luisteren of te monitoren en evalueren.

In de toolbox staan alle methoden en instrumenten voor participatie die in Zuidplas worden gebruikt of in ontwikkeling zijn. Deze zijn gerangschikt naar:

1. **Doel:** vergroten van steun voor een plan of project, verhogen van de kwaliteit van een plan of project, inwoners activeren, opvattingen/ ideeën verzamelen, meningen peilen, luisteren.
2. **Beleidsfase:** agendavorming, beleidsvorming, besluitvorming, uitvoering of evaluatie van beleid.
3. **Mate van invloed:** de invloed van inwoners in het traject: raadplegen, adviseren, coproduceren, meebeslissen, zelfbestuur.

In bijlage 3 is de Checklist Afwegingskader Participatie als interactief document opgenomen (dus makkelijk in te vullen). Deze is bedoeld voor projectleiders, beleids- en communicatieadviseurs die te maken hebben met participatie. Maar ook de raad kan deze checklist gebruiken als zij zelf participatie start over een onderwerp, plan of project. En inwoners kunnen zien welke afwegingen worden gemaakt voordat participatie start.

Tafelgesprekken

Hoofdstuk 4

Spelregels participatie

In de gemeente Zuidplas worden de volgende spelregels gehanteerd bij participatietrajecten. Deze spelregels gelden naast het afwegingskader. Zowel het afwegingskader als de spelregels maken duidelijk voor inwoners en raad hoe de gemeente participatie vorm geeft en welke uitgangspunten zij daarbij gebruikt.

Start

1. Bij de start van elk plan of project wordt de Checklist Afwegingskader Participatie doorlopen en gevoegd bij de startnotitie of de nota van uitgangspunten. Dit wordt vastgesteld door het college, waarna de raad wordt geïnformeerd.
2. Bij projecten met een grote (maatschappelijke) impact en een grote betrokkenheid van inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties uit heel Zuidplas stelt de gemeenteraad vooraf het participatieniveau vast op basis van een ingevulde Checklist Afwegingskader Participatie. In andere gevallen is dat het college, waarna de raad wordt geïnformeerd.
3. Als de groep inwoners en belanghebbenden duidelijk kan worden afgebakend neemt de gemeente voor de start van een traject in het afwegingskader mee wat de wensen van deze groep zijn voor de inrichting van de participatie.

Uitvoering

4. Bij de start van een traject wordt expliciet benoemd hoe de participatie er uitziet en wat deelnemers kunnen verwachten. Daarbij gaat het om:
  - Invloed en verantwoordelijkheid (trede op de participatieladder)
  - Duur van het traject
  - Wijze van participeren (methoden en instrumenten)
  - Hoe (tussentijds) wordt teruggekoppeld en geïnformeerd
5. Deelnemers en gemeente stellen zich open op en luisteren naar elkaar
6. De gemeente faciliteert dat de participatie wordt doorlopen met deelnemers, die verschillende belangen goed vertegenwoordigen.
7. Tussentijds worden college en raad geïnformeerd over de voortgang van het traject. Ook worden zij zo veel mogelijk betrokken in het traject en/of hebben zij een duidelijke rol hierin. Raadsleden nemen tijdens bijeenkomsten de rol van toehoorder aan, luisteren wat inwoners inbrengen, maar gaan niet zelf de inhoudelijke discussie aan.

8. De gemeente houdt gedurende het traject contact met de deelnemers en informeert hen over het proces en de voortgang. Als een traject even stil ligt of als er niets te melden is, informeert de gemeente de deelnemers ook.

Afronding en evaluatie

9. Ieder participatietraject heeft een duidelijke start en einde. Het traject wordt afgesloten met een (consultatie)document of verslag. Daarin laat de gemeente zien wat de inbreng van deelnemers was en wat daarmee wordt gedaan. Ook geeft de gemeente een beargumenteerde toelichting als college of raad afwijken van datgene wat ingebracht of geadviseerd is.
10. Na afloop van ieder traject vindt er een evaluatie plaats met de deelnemers; ook het interne proces wordt geëvalueerd. Er wordt een evaluatiedocument opgeleverd.

Hoofdstuk 5

Rol en positie raad in participatie

In dit hoofdstuk wordt eerst ingegaan op de uitkomsten en verbeteracties van de Quick Scan Lokale Democratie, die onder inwoners, raad, collegeleden en ambtenaren in het voorjaar van 2020 is uitgevoerd. Ook staat in dit hoofdstuk een samenvatting van de resultaten van het onderzoek onder het digitaal inwonerspanel over communicatie en participatie. Op basis van de verbeteragenda uit de Quick Scan Lokale Democratie en de resultaten uit het onderzoek van het digitaal inwonerspanel, zijn in hoofdstuk 6 ambities geformuleerd. Daarbij is de rol en positie van de raad in participatie ook benoemd.

5.1 Quick Scan Lokale Democratie

De Quick Scan Lokale Democratie inventariseert hoe inwoners, raadsleden, ambtenaren en collegeleden nu kijken naar het democratische samenspel in hun gemeente. Dat gaat om vragen als: hoe worden in de gemeente besluiten genomen en uitgevoerd? Is dat duidelijk? Luistert de gemeente goed naar de mening van inwoners? Hebben inwoners voldoende invloed op hun leefomgeving? De Quick Scan verzamelt meningen en wensen. Het is géén meetinstrument dat feiten in kaart brengt en objectief beoordeelt. Inwoners, raadsleden, ambtenaren en collegeleden geven hun oordeel op basis van hun eigen inzichten en ervaringen. De vragen in de Quick Scan hadden betrekking op:

1. Lokale democratie
2. Gemeentelijke communicatie
3. Burgerparticipatie
4. Overheidsparticipatie.

De uitkomsten van deze Quick Scan Lokale Democratie zijn door de begeleidingsgroep verwerkt in een verbeteragenda met 5 verbeteracties. In 5.2 wordt dieper ingegaan op deze verbeteracties, de uitvoering daarvan en welke relatie dit heeft met het Kader Participatie.

Ad. 1 Lokale democratie

Wat is het totale oordeel over lokale democratie en wat zijn belangrijke democratische prioriteiten? De lokale democratie kan op veel manieren verbeterd worden.

De top 3 voor inwoners:

1. Beter luisteren naar de mening van inwoners
2. Opener en transparanter werken
3. Inwoners meer laten meepraten

De top 3 van raad, college en ambtenaren:

1. Inwoners meer laten meedoen
2. Verbeteren van (het functioneren van) de ambtelijke organisatie
3. Inwoners meer laten meepraten

Ad. 2 Gemeentelijke communicatie

Werkt de gemeente open en transparant en wordt goed geluisterd naar inwoners?

De top 3 van prioriteiten om de gemeentelijke communicatie te verbeteren:

1. Een actieve open luisterende houding van raad, college en ambtenaren
2. Duidelijker maken hoe besluiten worden genomen
3. Duidelijker maken wat de resultaten van gemeentebesluit zijn

Ad. 3 Burgerparticipatie

Hoe worden inwoners betrokken bij gemeentelijke plannen, activiteiten en voorzieningen?

De top 3 van prioriteiten om de burgerparticipatie te verbeteren:

1. Inwoners meer kans geven om zélf te werken aan de leefbaarheid van hun buurt of wijk
2. Meer doen om speciale doelgroepen (zoals jongeren, ouderen, laaggeletterden) te motiveren om mee te praten over lokale kwesties
3. Inwoners meer invloed geven op specifieke thema's (zoals duurzaamheid, wonen, veiligheid, zorg, afval)

Ad. 4 Overheidsparticipatie

Hoe gaat de gemeente om met maatschappelijke initiatieven?

De top 3 van onderwerpen waarop gemeente en inwoners intensiever moeten gaan samenwerken:

1. De inrichting van hun wijk, dorp en/of de omgeving
2. Duurzaamheid en energie
3. Veiligheid

De top 3 van prioriteiten om maatschappelijke initiatieven beter te ondersteunen:

1. Duidelijke procedures en spelregels
2. Een duidelijk loket of aanspreekpunt voor initiatiefnemers
3. Aandacht en waardering van raadsleden en/of collegeleden

5.2 Verbeteragenda Quick Scan Lokale Democratie

De uitkomsten van de Quick Scan Lokale Democratie zijn door de begeleidingsgroep Quick Scan Lokale Democratie verwerkt in een verbeteragenda met 5 verbeteracties. Hieronder wordt dieper ingegaan op deze verbeteracties en welke relatie dit met het Kader Participatie heeft. Verbeteractie 1 en 2 hebben een directe relatie met het Kader Participatie. Verbeteracties 3, 4 en 5 vallen onder de verantwoordelijkheid van de raad en griffie. Deze acties worden in dit Kader Participatie niet verder uitgewerkt.

Verbeteracties

1. Heldere verwachtingen in participatie
2. Communicatie vanuit inwonersperspectief
3. Startnotitie bij majeure thema's
4. Versterken zichtbaarheid gemeenteraad
5. Werkconferentie gemeenteraad-college-organisatie

Ad. 1 Heldere verwachtingen in participatie

Het is belangrijk dat het voor inwoners helder is waar zij invloed op hebben. Dit betekent dat de spelregels, kaders en status van participatie duidelijk moeten zijn. Bij iedere vorm van participatie wordt voortaan vooraf duidelijk gemaakt wat de kaders zijn en waar inwoners invloed op hebben.

Wat is de relatie met dit kader?

De kaders, spelregels en mate van invloed volgt uit de ingevulde Checklist Afwegingskader Participatie, die wordt meegestuurd met de nota van uitgangspunten of de startnotitie (deze startnotitie is een nieuw te ontwikkelen instrument). Dit vindt aan de start van een plan of project plaats. Na ieder participatietraject volgt ook een consultatiedocument en evaluatie.

Ad.2 Communicatie vanuit inwonersperspectief

De communicatie tussen gemeente en inwoners kan beter. De volgende concrete acties worden uitgevoerd om dit te bereiken:

- Het versterken van de aandacht in de organisatie voor wat communicatie met inwoners betekent.

Wat is de relatie met dit kader?

Projectleiders en beleidsadviseurs worden op basis van beschikbaar budget uit project- en programmabegrotingen ondersteund en geadviseerd door een communicatieadviseur of een extern communicatieadviesbureau. Denk daarbij aan gebiedsontwikkeling, bouwprojecten, reconstructie en (her)ontwikkeling in de openbare ruimte en onderwerpen op het gebied van sociaal domein. Verder wordt intranet gebruikt om praktijkvoorbeelden onderling te delen. Ook zijn trainingen en workshops over participatie, communicatie en duidelijk taalgebruik via de Zuidplasacademie een mogelijkheid. Dit laatste hangt samen met de keuze van het scenario en het beschikbaar stellen van budget (zie hoofdstuk 10, Capaciteit en middelen).

- Bij iedere vorm van participatie wordt teruggekoppeld naar de inwoners wat er met hun inbreng is gedaan.

Wat is de relatie met dit kader?

Dit gebeurt in een consultatiedocument of verslag.

- Interactieve media wordt meer benut.

Wat is de relatie met dit kader?

Dit gebeurt door gebruik te maken van enquêtes, filmpjes en animaties op social media en door het digitale participatieplatform www.maakzuidplas.nl in te zetten.

- Er wordt onderzocht of er een aanspreekpunt kan komen voor initiatieven en maatschappelijke participatie.

Wat is de relatie met dit kader?

Dit hangt samen met de keuze van het scenario en het beschikbaar stellen van budget (zie hoofdstuk 10, Capaciteit en middelen).

- Minder gebruik maken van vakjargon in communicatie met inwoners.

Wat is de relatie met dit kader?

Er wordt een eerste slag gemaakt naar gebruik van duidelijke en eenvoudige taal in brieven en andere middelen door de schrijfwijzer te actualiseren. Een volgende professionalisering is het instellen van schrijfcoaches en het verder ondersteunen van medewerkers. Om dit te coördineren, vorm te geven en trainingen te organiseren in de Zuidplasacademie moet extra capaciteit beschikbaar komen. Dit hangt samen met de keuze van het scenario en het beschikbaar stellen van budget (zie hoofdstuk 10, Capaciteit en middelen).

- Een inloopsprekkuur met collegeleden/raadsleden of met een bus door de verschillende dorpen rijden (laagdrempelig).

Wat is de relatie met dit kader?

Afhankelijk van het onderwerp of actualiteit kunnen spreekuren van dorpswethouders regelmatig worden georganiseerd of kan de raad zelf een tour (per fiets, wandelend of met een bus) door Zuidplas maken. Voor de omgevingsvisie was het ook de bedoeling om met een bus de dorpen langs te gaan, maar is participatie door corona digitaal georganiseerd.

5.3 Digitaal Inwonerspanel

Er is een onderzoek gedaan onder het digitaal inwonerspanel naar de beleving van communicatie en participatie door de gemeente Zuidplas. In totaal hebben 40% van de deelnemers

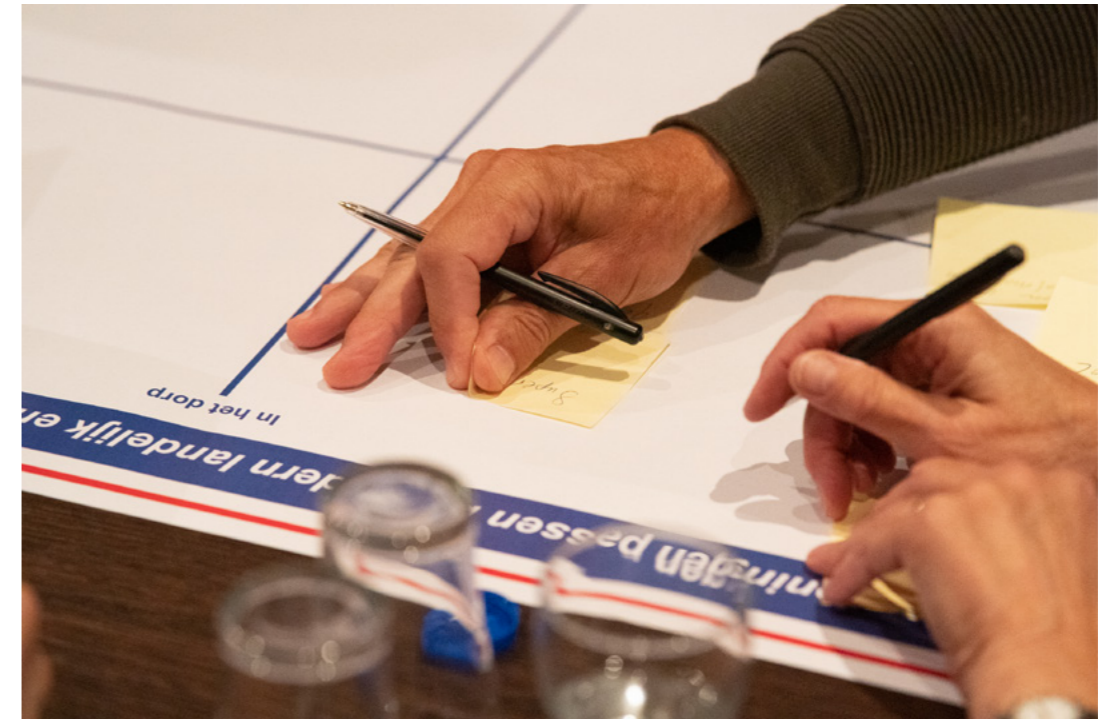

aan het digitaal inwonerspanel de enquête ingevuld en 15 inwoners hebben dit gedaan via een algemene link op social media en de website. De resultaten zijn als volgt samen te vatten:

- a. 73% wil betrokken worden bij de ontwikkeling en uitvoering van plannen en projecten
- b. Er wordt een 5,7 gegeven voor de manier waarop de gemeente inwoners nu betreft bij de ontwikkeling van plannen en projecten. Het grootste deel geeft wel een voldoende: 1% geeft een 9, 10% een 8, 32% een 7, 18% een 6, 18% een 5 en 21% een 4 of lager.
- c. Hoe participeert u nu? 69% geeft aan dat zij weleens hebben deelgenomen aan het digitaal inwonerspanel. 51% geeft invullen van een enquête via de website aan, 43% deelname aan een informatiebijeenkomst van de gemeente, 35% stuurt een brief of mail aan de gemeente en 17% doet mee met een onderzoek via social media van de gemeente. 10% maakt geen gebruik van participatie. Gesprekken met raads- of collegeleden en inspreken bij een raadsvergadering scoren lager.
- d. 41-46% van de deelnemers zijn bij informatiebijeenkomsten / webinars (zeer) tevreden over de actualiteit, toelichting en uitleg, gebruik van tekeningen en foto's en de mogelijkheid tot het geven van inbreng of het voeren van een gesprek.
- e. 41% is ontevreden over de terugkoppeling en het vervolg. Deelnemers vinden dit wel het belangrijkste in participatie, maar vinden dat de gemeente het op dat punt niet goed doet.
- f. Hoe participeert u het liefst? 64% wil meedoen aan een digitaal inwonerspanel, 61% vult het liefst een enquête via de website in, 50% wil deelnemen aan een informatiebijeenkomst, 35% wil een brief sturen en 31% meedoen aan een onderzoek via social media. Gesprekken met raads- of collegeleden, het indienen van zienswijzen, het inspreken op een raadsvergadering of het indienen van een initiatief scoren 20% en lager.
- g. Deelnemers hechten ongeveer evenveel waarde aan fysieke (37%) als aan digitale bijeenkomsten (28%).
- h. Een kwart volgt de gemeente op social media. Opvallend is dat 37% van de deelnemers niet weet dat de gemeente op social media actief is. Daar is nog werk te doen door bijvoorbeeld op de gemeentepagina te adverteren.
- i. Berichten en filmpjes worden met een gemiddelde van 6,5 positief beoordeeld (Instagram scoort het hoogst, maar Facebook wordt het meest gevolgd). 64% geeft een 7-8. 35% geeft een 6 of lager.
- j. De website www.zuidplas.nl wordt door 89% van de deelnemers bezocht en daar zijn ze ook redelijk positief over. 22% vindt de zoekfunctie niet goed. Andere websites als www.duurzaamzuidplas.nl of www.beleefzuidplas.nl en www.zuidplas.nl/omgevingswet kennen deelnemers in mindere mate.
- k. 81% vindt de ontwikkeling naar digitale participatie (platform www.maakzuidplas.nl) goed en wil daar ook gebruik van gaan maken.
- l. 71% van de deelnemers heeft in het afgelopen jaar weleens de gemeentepagina in Hart van Holland gelezen, 57% brieven van de gemeente en 32% advertenties op driehoeksborden (reclameborden) buiten.

- m. 59% van de deelnemers is tevreden over de gemeentepagina qua overzichtelijkheid, leesbaarheid, actualiteit en taalgebruik, maar wil meer foto's en tekeningen. Nu de gemeente 1,5 - 2 pagina's per keer in Hart van Holland gebruikt, is dat meer mogelijk. Ook moeten bijvoorbeeld verkeersbesluiten niet alleen in de Staatscourant gepubliceerd, maar ook op de gemeentepagina, evenals aankondigingen van webinars en wegwerkzaamheden.
- n. Brieven van de gemeente worden door 66-68% van de deelnemers ook als positief ervaren op het gebied van leesbaarheid, duidelijkheid, taalgebruik en actualiteit. Dat geldt ook voor de campagnes buiten.
- o. 37% van de deelnemers wil met de gemeente samenwerken aan ontwikkelingen, maar dan vooral in eigen straat of buurt en 23% voor de gehele gemeente. 22% laat dat liever aan de gemeente over.
- p. 27% wil ook zelf een initiatief indienen, 21% wil dat niet zelf uitvoeren. 22% denkt dat de gemeente daar niet voor open staat. 71% heeft nooit een initiatief of plan ingediend.
- q. 27% zou het benaderen of informeren van omwonenden bij het indienen van een ruimtelijk initiatief of bouwplan liever overlaten aan de gemeente. 22% wil dat samen met de gemeente doen en 17% doet dat zelf.
- r. Deelnemers willen vooral meedoen over onderwerpen in de openbare ruimte, verkeersveiligheid, veiligheid, evenementen, zorg voor elkaar, winkelgebied en bouw/sloopplannen.
- s. 68% vindt terugkoppeling belangrijk bij participatie, 63% het aan gemaakte afspraken houden. Vertrouwen in elkaar, interactie tussen partijen, een vast

- contactpersoon en duidelijk maken wie uiteindelijk beslist staan ook relatief hoog genoteerd en scoren 39% of lager.
- t. 71% geeft aan nooit een initiatief of idee bij de gemeente te hebben ingediend, 29% wel.
- u. 35% van de deelnemers vindt vooral informeren het belangrijkste in participatie. 29% of lager kiest voor adviseren, meebeslissen en raadplegen, daarna coproduceren (11%) en zelfbestuur (5%).

Hoofdstuk 6

Ambities Zuidplas

Op basis van de verbeteragenda Quick Scan Lokale Democratie en het onderzoek van het digitaal inwonerspanel zijn de volgende ambities geformuleerd.

6.1 Meer en beter informeren

Wat is de relatie met de Quick Scan Lokale Democratie?

- Verbeteragenda, actie 1 en 2: heldere verwachtingen in participatie, communicatie vanuit inwonersperspectief
- Verbeteractie gemeentelijke communicatie

De eerste trede op de participatieladder is informeren. Met actief participeren heeft dit niets te maken, maar als inwoners meer en beter geïnformeerd zijn, zorgt dit voor begrip en steun voor gemeentelijk beleid en gemeentelijke besluiten. De informatie kan zeer uiteenlopend zijn: over hoe besluiten worden genomen, wat de resultaten van gemeentelijk beleid zijn, hoe inwoners kunnen meedenken, meepraten, inspreken of op een andere manier bijdragen aan besluitvorming.

Inwoners kunnen zich via online kanalen laten informeren, zoals online uitzendingen van raadsvergaderingen, social mediakanalen van de gemeente (Twitter, Facebook, Youtube, Instagram, LinkedIn), het raadsinformatiesysteem en diverse websites. Voor diensten, projecten, plannen en werkzaamheden is de website www.zuidplas.nl een eerste ingang en actuele informatiebron voor inwoners. Deze site is

overigens vooral een takenwebsite, waar inwoners diensten kunnen aanvragen en van waaruit zij ook doorverwezen worden naar andere websites. De gemeente wil inwoners daarnaast namelijk meer mogelijkheden bieden voor participeren (met beeld, foto, film infographics en animaties), zodat verschillende andere projectenwebsites zijn ontworpen. Via het digitale participatieplatform www.maakzuidplas.nl, kunnen inwoners hun mening geven en reageren op diverse plannen en projecten. Voor specifieke onderwerpen als duurzaamheid / energietransitie en omgevingswet bestaan aparte websites (www.duurzaamzuidplas.nl en www.zuidplas.nl/omgevingswet) en verschijnen regelmatig nieuwsbrieven waar inwoners zich op kunnen abonneren. De diverse projectenwebsites zijn allemaal toegankelijk via de algemene website van de gemeente www.zuidplas.nl, zodat één ingang wordt geborgd.

Via de offline kanalen, zoals de wekelijkse lokale krant Hart van Holland, de lokale media en brieven aan huis, krijgen inwoners informatie over bekendmakingen, beleid, plannen en projecten. De begrotingscyclus is bijvoorbeeld een belangrijk onderdeel van gemeentelijk beleid. De infographic die voor de jaarstukken en programmabegroting is ontwikkeld, is flink onder de loep genomen en verbeterd. Zo wordt de begroting in één overzicht direct duidelijk voor inwoners. Maar toch kunnen nog verbeteringen

worden doorgevoerd, zodat inwoners zich sneller en completer geïnformeerd voelen en zich betrokken voelen bij gemeentelijk beleid, plannen en projecten.

Ambitie 1

De gemeente informeert actief over projecten en plannen door meer gebruik te maken van Twitter, Facebook, LinkedIn, YouTube, blogs en vlogs om het dagelijkse werk in de spotlights te zetten.

Ambitie 2

Het digitaal participatieplatform www.maakzuidplas.nl is de centrale plek waar inwoners informatie kunnen vinden over participatie in projecten en plannen.

Dit participatieplatform is ook toegankelijk via de gemeentewebsite www.zuidplas.nl, waar het overzicht van projecten, plannen en wegwerkzaamheden te vinden is. Er wordt vanuit de gemeentewebsite verwezen naar het digitale participatieplatform als sprake is van participatie binnen plannen en projecten. Zo blijven inwoners, ondernemers en maatschappelijke instellingen ook digitaal goed op de hoogte wat er speelt in Zuidplas.

Ambitie 3

De gemeentepagina wordt steeds overzichtelijker, makkelijker leesbaar en actueler gemaakt; er worden meer foto's, afbeeldingen en informatie over plannen en projecten gebruikt. Ook komen er meer interviews met wethouders waarin duidelijk wordt uitgelegd wat het beleid is. Er wordt een slag gemaakt in het gebruik van eenvoudig taalgebruik in brieven en andere documenten. Hiervoor komen schrijfcoaches en wordt de schrijfwijzer geactualiseerd.

Dit hangt samen met de keuze van het scenario en het beschikbaar stellen van budget (zie hoofdstuk 10, Capaciteit en middelen).

6.2 Meer en beter luisteren

Wat is de relatie met de Quick Scan Lokale Democratie?

- Verbeteragenda, actie 1 en 2: heldere verwachtingen in participatie, communicatie vanuit inwonersperspectief
- Verbeteractie lokale democratie, gemeentelijke communicatie

Een belangrijk aspect in de participatie met inwoners is luisteren. Inwoners willen zich gehoord voelen, ze willen dat er naar hen wordt geluisterd en dat ze serieus worden genomen. Dit vraagt om het gebruik van methoden en instrumenten, waarin het gesprek of de dialoog met inwoners mogelijk is en zij (deels) kunnen bijsturen. Meer en beter luisteren vindt vooral plaats bij de participatievormen raadplegen en adviseren.

Ambitie 1

De gemeente gaat vroeg in het (beleids)proces met inwoners in gesprek over hun ideeën, meningen en gevoelens. Vooral in de agendavorming en beleidsvorming is er voor inwoners nog veel ruimte om input te geven. Tijdens de participatie kunnen raadsleden ook een actieve rol pakken door mee te luisteren en aanwezig te zijn als toehoorder, zonder te sturen op inhoud en details. Aan het einde van de participatie maakt het bestuur (college en raad) een afweging tussen

het algemene en het individuele belang. De raad toetst aan het einde of de vastgestelde kaders zijn gevolgd en of het proces goed is doorlopen. Mogelijk zijn na afweging van alle belangen niet alle inwoners tevreden over het genomen besluit. Dat betekent echter niet dat het participatietraject niet goed is gegaan.

Ambitie 2

Ook als participatie later in het proces start worden methoden en instrumenten gebruikt, waarmee inwoners nieuwe denkrichtingen of alternatieven kunnen meegeven. Als bij de uitvoering blijkt dat het beter kan, dan moeten inwoners de mogelijkheid hebben bij te sturen. Dit moet wel vooraf duidelijk zijn door hierover kaders af te spreken in de Checklist Afwegingskader Participatie.

Ambitie 3

De gemeente stelt zich tijdens de participatie actief open voor inwoners en draagt hierdoor ook bij aan het meer en beter luisteren naar inwoners en het tonen van begrip.

6.3 Meer en beter meedoen en meepraten

Wat is de relatie met de Quick Scan Lokale Democratie?

- Verbeteragenda, actie 2: communicatie vanuit inwonersperspectief
- Verbeteractie lokale democratie, burgerparticipatie en overheidsparticipatie.

In participatie is het belangrijkste dat inwoners kunnen meedoen en meepraten. Via een mix van methoden en instrumenten voor participatie, krijgen zoveel mogelijk

inwoners de gelegenheid mee te doen of mee te praten en kan de gemeente kwalitatief goede input ophalen. Dit maakt de participatie succesvol. De tweede, derde en vierde trede van de participatieladder (hoofdstuk 3) gaan over meer meedoen en meepraten van inwoners: raadplegen, adviseren en coproduceren. Minder belangrijk is of elke inwoner mee heeft gedaan: er kunnen ook redenen zijn waarom inwoners niet mee willen doen of participatie liever overlaten aan een ander (buren, belangengroepen e.d.).

Ambitie 1

Inwoners krijgen meer kans om zélf te werken aan de leefbaarheid van hun buurt of wijk. Verbeteringen kunnen worden doorgevoerd door (specifieke doelgroepen van) inwoners zelf te laten werken aan de leefbaarheid en mee te laten ontwerpen aan de inrichting van hun straat of dorp. Dat kan ook op uiteenlopende thema's als veiligheid (buurtpreventieteams), toegankelijkheid (schouw), afval, duurzaamheid en groen. Een andere optie is de Right to Challenge. Met het uitdaagrecht kunnen inwoners hun gemeente verzoeken om de uitvoering van een taak van de gemeente over te nemen, al dan niet met bijhorend budget. Dit omdat zij vinden deze taak beter of goedkoper te kunnen uitvoeren. Dit recht wordt in de wet 'Versterking participatie op decentraal niveau' opgenomen en voor Zuidplas op een later moment uitgewerkt. In dit Kader Participatie wordt dit idee al wel meegenomen. Inwoners kunnen ook meer (digitale) mogelijkheden krijgen om mee te ontwerpen aan de inrichting van hun wijk, straat of dorp. Het digitale participatieplatform www.maakzuidplas.nl biedt hiervoor de ideale mogelijkheid.

Ambitie 2

Speciale doelgroepen (zoals jongeren, ouderen, laaggeletterden) worden meer geactiveerd om mee te praten over lokale kwesties. Dat kan via vertegenwoordigers van diverse belangengroepen, klankbordgroepen of actiegroepen. Of op plekken waar deze doelgroepen vaak komen, zoals in buurthuizen, sportkantines/clubs of scholen. Door te experimenteren met specifieke methoden en instrumenten kan het gesprek met deze doelgroepen makkelijker worden gevoerd. Ook raadsleden kunnen specifieke doelgroepen extra stimuleren om deel te nemen aan participatie.

Ambitie 3

Inwoners kunnen meer invloed krijgen op specifieke thema's (zoals duurzaamheid, wonen, veiligheid, (her)inrichting, zorg, sociaal domein, afval) door een mix aan methoden en instrumenten te gebruiken. Ook door voor een bepaalde participatievorm te kiezen, zoals coproduceren. Voordat de gemeente start met het ontwikkelen van (nieuw) beleid rond een thema, moet eerst via de Checklist Afwegingskader Participatie worden bepaald hoe de participatie plaatsvindt.

6.4 Meer en beter ondersteunen bij initiatieven

Wat is de relatie met de Quick Scan Lokale Democratie?

- Verbeteragenda, actie 2: communicatie vanuit inwonersperspectief
- Verbeteractie burgerparticipatie en overheidsparticipatie.

De Omgevingswet stelt verplicht dat iedereen moet kunnen participeren. Daarnaast zal de gemeente vanuit

diezelfde Omgevingswet inwoners ook meer en beter moeten ondersteunen bij het indienen van initiatieven. Dit komt terug in trede 5 en 6 van de participatieladder: meebeslissen en zelfbestuur (en de Right to Challenge, die in wet 'Versterking participatie op decentraal niveau' wordt opgenomen). De gemeente Zuidplas heeft met deze vormen van participatie nog geen of weinig ervaring opgedaan.

Ambitie 1

De gemeente heeft een duidelijk stappenplan en spelregels voor initiatiefnemers (bijlage 4), zodat zij weten aan welke eisen van participatie het in te dienen initiatief moet voldoen. Maar ook voor raad, college en ambtelijke organisatie moet duidelijk zijn hoe met initiatieven wordt omgegaan en wat ieders rol daarbij is.

Ambitie 2

De gemeente stelt een duidelijk loket of aanspreekpunt voor initiatieven in. De informatie daarover is terug te vinden op de gemeentewebsite en in het stappenplan. De rol van het aanspreekpunt kan groeien naar initiatievenmakelaar, die bemiddelt tussen initiatiefnemers en ondersteunende organisaties (zoals de gemeente, een fonds, bedrijven of netwerken). Een loket alleen is vaak niet voldoende: het gaat erom dat er ook een deskundige ambtenaar is die initiatiefnemers echt verder kan helpen. Of zo'n loket haalbaar is, hangt samen met de keuze van het scenario en het beschikbaar stellen van budget (zie hoofdstuk 10, Capaciteit en middelen).

Ambitie 3

De gemeente stimuleert inwoners om zelf ook initiatieven of ideeën in te dienen. Dit is bijvoorbeeld belangrijk als de Right to Challenge verder wordt ontwikkeld in de gemeente Zuidplas.

Hoofdstuk 7

Praktijkvoorbeelden

Er zijn genoeg praktijkvoorbeelden te noemen, met zowel positieve punten als leerpunten.

Hieronder is een kort overzicht gemaakt.

Omgevingsvisie

Onder het motto 'Samen maken wij Zuidplas' wil de gemeente inwoners betrekken bij het opstellen van de omgevingsvisie. Op 22, 24, 29 en 30 juni 2020 zijn in elk dorp online inwonersbijeenkomsten georganiseerd om de toekomst van Zuidplas te bespreken. Dit op basis van vier thema's: aantrekkelijk, duurzaam, gezond en ondernemend Zuidplas.

De online zoombijeenkomst is door een extern bureau begeleid. De avond werd geopend door één van de dorpswethouders. Het doel van de avond werd vervolgens door de programmamanager en de projectmanager uitgelegd. Om de deelnemers op te warmen werd via een 'poll' een aantal vragen gesteld waarop gereageerd kon worden. Vervolgens gingen de deelnemers in twee groepen uit elkaar in kleinere sessies om de vier thema's te

bespreken. Dit aan de hand van een aantal vragen per thema. Per groep werden twee thema's besproken, vervolgens volgde een korte pauze om weer verder te gaan met twee thema's. De sessies werden begeleid door collega's. De avond werd plenair afgesloten en er werd gewezen op de website en op de online enquête die nog ingevuld kan worden. Deelnemers ontvingen na de zomer een verslag van de bijeenkomst op basis van de thema's en deze werd ook gepubliceerd op de site www.zuidplas.nl/omgevingswet en www.samenmakenwijzuidplas.nl.

Om de online bijeenkomsten kenbaar te maken bij de inwoners zijn diverse communicatiemiddelen ingezet, waaronder de eigen site www.samenmakenwijzuidplas.nl, de gemeentelijke website, een social mediacampagne, met animatie, advertentie in de lokale krant Hart van Holland en via een persoonlijke uitnodiging. De deelnemers waren na afloop tevreden over de bijeenkomsten. Er is veel bruikbare input opgehaald. Ook is veel input verkregen uit de online enquête en via een ansichtkaart die meegestuurd is met Hart van Holland. De zomer werd gebruikt om alle verkregen informatie te verwerken en het verslag op te stellen. Per sessie hebben gemiddeld 20 bewoners deelgenomen, waardoor Zoom een prima online middel was om mee te werken.

Duurzaamheid en klimaatadaptatie

Het programma Duurzaam Zuidplas is op 2 en 6 juli 2020 voor de tweede keer in gesprek gegaan met de inwoners van Zuidplas onder de noemer “Zuidplas aardgasvrij, kijk mee en praat mee”. Door corona is de bijeenkomst digitaal georganiseerd. De eerste bijeenkomsten zijn door 1.200 inwoners bezocht, daarom is voor deze bijeenkomst gekozen voor een livestream via Vimeo (online videoplatform) en het stellen van vragen via Mentimeter.com. De bijeenkomst is begeleid door (extern ingehuurde) moderator Marion van der Voort, die ook de eerste bijeenkomst heeft begeleid. Daarnaast werd de techniek geregeld door een extern bureau. Het doel van de bijeenkomst was dit keer niet zo zeer informeren, maar vooral het in dialoog gaan met de inwoners. Voor de eerste avond waren er 150 aanmeldingen, voor de tweede avond 96 aanmeldingen. Er waren 4 inhoudelijke sprekers, aan wie vragen gesteld konden worden. Achter de schermen waren 3 personen voor de techniek en 3 personen voor het inhoudelijk beantwoorden van de vragen en het selecteren van de vragen die in de uitzending behandeld werden (de redactie). Achteraf werden de vragen schriftelijk beantwoord door het opstellen van een Q&A lijst.

Voor de uitzending werd gebruik gemaakt van de trouwzaal in het gemeentehuis, die voldoende ruimte biedt voor de

1,5 meter richtlijnen. De techniek (camera en regisseurs) waren in de zaal met de sprekers aanwezig, de redactie zat buiten de zaal. Communicatie onderling verliep via een groep op WhatsApp. Voor promotie van de avonden zijn verschillende communicatiemiddelen ingezet. Denk aan de driehoeksborden (reclameborden buiten aan lantaarnpalen) in de dorpen, social mediacampagne, persoonlijke uitnodiging via de mail, advertentie in de lokale krant Hart van Holland en inzet van de gemeentelijke communicatiemiddelen. Na afloop is er een mailing gestuurd naar alle deelnemers met een link naar de veel gestelde vragen, de enquête, informatie over het duurzaam bouwloket en een korte vragenlijst over de bijeenkomst zelf. De waardering van de deelnemers was gemiddeld een 7,5. Er zijn uiteenlopende reacties gegeven, waaronder dat het geen nieuwe informatie was (dat klopte ook, doel was nu meer in gesprek gaan) en dat er geen duidelijk beeld was over de kosten. Ook werd aangegeven dat men het plezierig vond om deze bijeenkomst online te volgen in plaats van in een volgepropt zaaltje.

Het team kijkt zeer tevreden terug. Zeker over de inzet van de livestream (bij een minder aantal deelnemers had Zoom ingezet kunnen worden) en het fysiek als organisatie bij elkaar zijn voor de uitzending. Ook de keuze om alleen de Mentimeter te gebruiken met vooraf opgestelde vragen waarop deelnemers konden reageren (en niet ook nog de chat) werd positief gewaardeerd. Van de sessies is een (consultatie)verslag verschenen.

Vijfde dorp, middengebied

In 2019 zijn 2 meet-ups geweest over het concept masterplan middengebied. Inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties konden hun ideeën meegeven

over duurzaamheid, groen, mobiliteit woningbouw en voorzieningen voor het vijfde dorp. Om deelnemers goed op de hoogte te houden is een apart site ontwikkeld, **www.denieuwezuidplaspolder.nl**, waarop ook het verslag van de bijeenkomsten is geplaatst (met video's en foto's, AVG proof). Er is een consultatiedocument gemaakt, waarin alle input is opgenomen, zodat deelnemers duidelijk konden lezen wat allemaal is gezegd. Dit consultatiedocument is ook naar de raad gestuurd. Na deze bijeenkomsten werden de onderhandelingen met de verschillende partners (provincie Zuid-Holland, regiogemeenten en de grondbank RZG) in beslotenheid voortgezet. Omdat deze periode langer duurde dan verwacht, nam de kritiek daarop toe. Het heeft er echter wel toe geleid dat er nu een masterplan Middengebied Zuidplaspolder ligt dat breed door alle bestuurlijke partners wordt gedragen en waarin de input van de verschillende organisaties ook een plek heeft gekregen. De participatie voor deze fase kan na een terugkoppeling tijdens een bijeenkomst worden afgerond. Daarna volgt de fase waarin een bestemmingplan wordt opgesteld en inwoners, ondernemers en belanghebbenden weer hun mening kunnen laten horen.

Afvalscheiding (vanuit raadsleden)

Er waren vier participatieavonden georganiseerd, één in elk van de vier dorpen van de gemeente. Voor de voorbereiding en de organisatie van de avonden was een bureau ingezet. Voorbereid was een programma voor de vier avonden met een inhoudelijke toelichting op het afvalbeleid van de gemeente, de aanleiding en het doel van het participatietraject en de kaders, een quiz met de aanwezige inwoners, en een creatieve brainstorm in groepjes om van de inwoners een variëteit aan suggesties te horen voor het verbeteren van afvalscheiding. Ingezet werd op sessies met 20-50 inwoners en vier sessies, daarmee 80-200 inwoners verwachtend. Beoogd was de betrokkenheid van leden van de raads werkgroep tijdens de avonden te laten 'beperken' tot toetsing van de inzet van het participatie-instrument, en af te zien van actieve inhoudelijke deelname aan de sessies. De interesse voor de participatie-avonden bleek minimaal (in totaal kwamen circa 15 inwoners op de inwonersavonden af). Hierop is besloten de avonden wel door te laten gaan, maar de werkvorm af te schalen tot alleen een plenaire directe gespreksvorm met de aanwezigen. Het aantal aanwezige medewerkers van de gemeente werd teruggebracht tot alleen inhoudelijk deskundigen, zonder inzet van het externe bureau. Vanuit de raads werkgroep waren kleine vertegenwoordigingen aanwezig bij de gesprekken. De aanbevelingen die in de gesprekken werden ingebracht zijn verzameld en gebundeld via e-mail teruggekoppeld aan de deelnemers en de raads werkgroep.

Daarna is de onderwerp afvalscheiding nog eens terug gekomen bij de eerste Raad Eropuit, een soort openluchtsprekkuur: het informele en toevallige gesprek op straat bij bijvoorbeeld winkelcentra tussen kleine

groepjes raadsleden en inwoners. Uiteindelijk zijn op beide avonden twee groepjes raadsleden van 3-5 personen op pad gegaan. Omdat deze vorm zo dicht bij de kernfunctie van de gemeenteraad/raadsleden ligt, was de rol van de leden van de raads werkgroep niet beperkt tot observator, maar ook en vooral de gesprekspartners van de inwoners over het dossier Afvalscheiding. Dit werd erg gewaardeerd door zowel de raadsleden als de inwoners.

Snelfietsroute

Onder regie van de provincie Zuid-Holland wordt een fietsverbinding tussen Rotterdam en Gouda fietsvriendelijker en -veiliger gemaakt. De verbinding gaat door diverse gemeenten en iedere gemeente bepaalt de route over zijn grondgebied. De provincie heeft een voorkeursvariant bedacht, maar die is niet zonder meer akkoord. In het traject dat hieraan vooraf ging hebben inwoners en de klankbordgroep hun mening en ideeën laten horen in

verschillende informatiebijeenkomsten. Echter, voor inwoners was het voorgestelde tracé niet acceptabel en het algemene idee heerste dat er te weinig ruimte was voor inbreng vanuit inwoners zelf. Leerpunt is dat er in het voortraject meer moet worden geluisterd naar inwoners, zonder dat er al een vastomlijnde route gepresenteerd werd. Het participatietraject had dus - in overleg met de provincie - meer ruimte moeten bieden voor inbreng van alternatieven door omwonenden zelf.

Na bespreking in de raad, waarin verschillende vertegenwoordigers van omwonenden hun standpunten uiteen deden, is een vervolgonderzoek gestart. Er is nu keuze uit drie opties voor de route door de gemeente Zuidplas. Deze opties worden in het eerste kwartaal van 2021 onderzocht:

1. in overleg met betrokkenen een ontwerp opstellen voor het verkeersveiliger inrichten van de Oost- en West Ringdijk en de 's Gravenweg in Moordrecht
2. een fietstracé ten noorden van Moordrecht uitwerken als snelfietsroute
3. de stand van zaken in beeld brengen voor wat betreft de zogenaamde ambitieroute

Omwonenden en gebruikers van de huidige fietsroutes kunnen meedenken bij het inrichten van de fietsroute(s). Dan gaat het onder meer om knelpunten (qua veiligheid, capaciteit, snelheid etc.), oplossingen en afwegingen tussen de verschillende route-opties. Hiervoor worden methoden en instrumenten ingezet, waarbij omwonenden de mogelijkheid hebben mee te ontwerpen. Ook wordt een mogelijkheid gegeven om via de digitale participatieplatform www.maakzuidplas.nl een mening te geven over de verschillende routes. Met de uitkomsten maakt het college

een nieuw raadsvoorstel. Als de raad daarover heeft beslist kunnen de voorbereidingen voor de werkzaamheden aan de fietsroute(s) starten. Naar verwachting is dat in de tweede helft van 2021.

Huizen van Hoop

De gemeente is gestart met een Huis van Hoop, waar mensen die een verslavingsachtergrond hebben, weer zelfstandig kunnen wonen onder begeleiding.

In eerste instantie stonden omwonenden kritisch tegenover de komst van dit huis en hadden zij veel vragen en zorgen. Tijdens een webinar gaven diverse contactpersonen vanuit de gemeente, de woningcorporatie en de hulpverlening een toelichting op de achtergrond van de bewoners van dit huis en de begeleiding. Ook bleef goed en intensief contact bestaan tussen contactpersonen en omwonenden. Een participatietraject gericht op informeren, luisteren en de dialoog aangaan heeft ertoe geleid dat bij omwonenden de zorgen langzaam afnamen en het draagvlak langzaam toenam.

Hoofdstuk 8

Toolbox

De gemeente Zuidplas zet verschillende methoden en instrumenten in voor participatie met inwoners. Dit is afhankelijk van het doel van participatie, de fase van het plan of project (wanneer) en de mate van invloed door inwoners (participatieladder). Maar daarnaast geldt natuurlijk ook of er capaciteit en middelen (financiën) beschikbaar zijn om deze instrumenten en methoden te gebruiken en verder te ontwikkelen.

Het gaat bij participatie met name om de kwalitatieve inbreng van inwoners en niet om hoeveel inwoners hebben meegedaan. Het mobiliseren van inwoners voor participatie is wel een aandachtspunt. Door verschillende vormen van participatie aan te bieden, worden ook verschillende groepen inwoners (jong, oud, direct betrokken of niet) aangesproken hun bijdrage te leveren. Praktijkvoorbeelden op dit gebied zijn in hoofdstuk 7 benoemd.

In deze toolbox staan alle instrumenten en methoden:

- die de gemeente nu inzet (bestaand / toegepast)
- waar de gemeente in de toekomst (verder) mee wil experimenteren (nieuw)
- onderverdeeld naar fysieke (offline) en digitale instrumenten

8.1 Digitale instrumenten: bestaand

Digitaal inwonerspanel

Dit is een online panel van inwoners van 16 jaar en ouder en bestaat uit 775 deelnemers. Enkele keren per jaar krijgen

de leden een uitnodiging voor een vragenlijst of peiling. Zo krijgt de gemeente snel een beeld van wat er leeft onder de inwoners. Denk aan onderwerpen als verkeer, bouwplannen, culturele evenementen, milieu maar ook jeugdzorg, WMO (Wet Maatschappelijke Ondersteuning), leefbaarheid en participatie/communicatie. Ongeveer twee weken na sluiting van het onderzoek ontvangen alle deelnemers de resultaten van het onderzoek.

Mate van invloed: raadplegen, adviseren

Wanneer: agendavorming, beleidsvorming

Doel: vergroten van steun voor een plan of project, verhogen kwaliteit van een plan of project, inwoners activeren, ideeën en meningen ophalen

Webinar

Een digitale bijeenkomst wordt vormgegeven door het organiseren van een webinar. Tijdens zo'n digitale bijeenkomst worden inwoners geïnformeerd, om hun mening gevraagd of uitgenodigd om mee te ontwerpen.

Er kan in kleinere sessies uiteen worden gegaan (break out

rooms). Deze vorm vraagt om een intensieve voorbereiding, technische kennis en een ervaren moderator. Een webinar wordt interactief gemaakt als er een chatfunctie is en/of gebruik wordt gemaakt van ontwerpmogelijkheden of mentimeter (stemmen of reageren op stellingen).

Mate van invloed: informeren, raadplegen, adviseren, coproduceren

Wanneer: beleidsvorming

Doel: vergroten van steun voor een plan of project, verhogen kwaliteit van een plan of project, inwoners activeren, ideeën en meningen ophalen.

Social Media (Twitter, Facebook, Youtube, LinkedIn)

De social mediakanalen van de gemeente worden gebruikt voor het informeren over persmomenten van collegeleden, communiceren over mijlpalen in projecten, het uitzetten van online enquêtes, het attenderen op nieuwe vacatures en voor algemene 'branding' (profilering) van de gemeente. Via de social mediakanalen kunnen inwoners ook hun mening delen.

Mate van invloed: informeren, raadplegen

Wanneer: agendavorming, beleidsvorming, besluitvorming, uitvoering, evaluatie

Doel: vergroten van steun voor een plan of project, verhogen kwaliteit van een plan of project, inwoners activeren, ideeën en meningen ophalen, luisteren, dialoog

Digitale melding

Via een eenvoudig formulier op de website, kunnen inwoners makkelijk een melding over de openbare ruimte doorgeven. De drempel om contact op te nemen met de gemeente wordt hierdoor lager en de gemeente kan sneller reageren op problemen. Dit draagt bovendien bij aan de betrokkenheid van inwoners bij hun gemeente.

Mate van invloed: raadplegen

Wanneer: uitvoering, evaluatie

Doel: vergroten van steun voor een plan of project, luisteren

Digitaal participatieplatform

De gemeente Zuidplas is gestart met een digitaal participatieplatform www.maakzuidplas.nl.

In dit platform wordt per dorp overzichtelijk gemaakt over welke projecten en plannen inwoners hun ideeën of meningen kunnen geven en in welke fase deze verkeren, wanneer informatie- of meedenksessies worden georganiseerd (nu ivm corona met name digitaal) en welke andere projecten in voorbereiding zijn. Zo ontstaat overzicht voor iedere inwoner. Met een digitaal participatieplatform worden de volgende doelen gerealiseerd:

- Betrekken van inwoners en hen (op een gemakkelijke manier) input laten leveren (bij ontwikkeling van beleid, projecten, herontwikkeling, groen, leefbaarheid etc);
- Brede (en andere) groep inwoners aanspreken: met name ook jongeren en gezinnen met werkende ouders en kinderen;
- Toetsen van (nieuw) beleid;
- Draagvlak creëren voor de initiatieven vanuit de gemeente;
- Ideeën van inwoners ophalen (burgerinitiatieven);

- Data ontsluiting, projectinformatie en deze verbinden aan online participatie;
- Vertrouwen creëren bij inwoners: actuele en tijdige informatie over projecten en participatie.

Mate van invloed: informeren, raadplegen, adviseren, coproduceren

Wanneer: agendavorming, beleidsvorming, besluitvorming, uitvoering, evaluatie

Doel: vergroten van steun voor een plan of project, verhogen kwaliteit van een plan of project, inwoners activeren, ideeën en meningen ophalen, luisteren, dialoog

Mate van invloed: coproduceren

Wanneer: beleidsvorming, uitvoering

Doel: vergroten van steun voor een plan of project, verhogen kwaliteit van een plan of project, inwoners activeren, ideeën en meningen ophalen, luisteren, dialoog.

Digitale flitspeiling

Het is mogelijk om via Facebook flitspeilingen te houden: met korte en snelle peilingen wordt duidelijk wat (veel) mensen ergens van denken. Dit instrument is niet wetenschappelijk, maar het kan wel aanleiding zijn verder onderzoek te doen of sentiment te duiden.

Mate van invloed: Raadplegen, Adviseren

Wanneer: agendavorming, beleidsvorming, evaluatie

Doel: verhogen van kwaliteit van een plan of project, ideeën en meningen ophalen, luisteren, dialoog

8.2 Digitale instrumenten: nieuw

Digitaal of thuis mee ontwerpen

Bij concrete inrichtingsvraagstukken worden inwoners uitgenodigd om zelf een inrichtingsplan samen te stellen. Inwoners worden bij deze methode actief betrokken bij het ontwerpen van een (deel van een) inrichtingsplan. Er wordt een plattegrond fysiek of digitaal beschikbaar gesteld met een aantal mogelijke elementen voor de invulling, waarmee bewoners hun eigen ontwerp kunnen samenstellen. Vooraf moet duidelijk zijn welke elementen inwoners kunnen aanpassen, toevoegen of veranderen aan het plan. Er kan daarbij een budget worden vastgesteld. Ook specifieke doelgroepen, bijvoorbeeld kinderen, kunnen hieraan meedoen. De methode betreft inwoners actief bij de inrichting van hun leefomgeving.

Mobiele applicatie (app)

Door een mobiele applicatie (een app) voor gebruik op smartphones of computers kunnen inwoners makkelijk een melding over de openbare ruimte doorgeven. De drempel om contact op te nemen met de gemeente wordt hierdoor lager en de gemeente kan sneller reageren op problemen. De app kan bovendien bijdragen aan de betrokkenheid van burgers bij hun gemeente. Op dit moment gebruikt de gemeente "Prikker op de kaart" voor meldingen in de buitenruimte. In de toekomst kan dit verder worden ontwikkeld naar een app of worden aangesloten op landelijke apps.

Mate van invloed: raadplegen

Wanneer: uitvoering, evaluatie

Doel: vergroten van steun voor een plan of project, inwoners activeren

Gamification (spel)

Door een spel te doen kan een complex onderwerp makkelijk en duidelijk worden gemaakt. Ook kunnen inwoners bewust worden gemaakt van een bepaald onderwerp door een spel te doen. Voordeel van een spel is dat het geschikt is voor verschillende doelgroepen (jong en oud). Intern heeft de gemeente hier ervaring mee opgedaan door het omgevingsspel, waarmee veranderingen door de Omgevingswet uitgelegd worden. Ook heeft Zuidplas voor de gebiedsontwikkeling middengebied het spel Kolonisten van Zuidplas ontwikkeld. Doel was inzicht te geven in de dilemma's waar de gemeente Zuidplas voor staat als het gaat om de verstedelijkingsopgave in de Zuidvleugel.

Mate van invloed: informeren

Wanneer: agendavorming, beleidsvorming

Doel: vergroten van steun voor een plan of project, inwoners activeren

Swipocratie

Swipocratie is een instrument om bij het ontwikkelen van beleid of nieuwe plannen, laagdrempelig en snel de mening van een grote groep mensen te peilen of een gesprek te starten via een enquête op de telefoon. Swipocratie kan bijvoorbeeld worden ingezet voor onderstaande doelgroepen en thema's als onderdeel van een campagne:

- Jongeren betrekken bij grote onderwerpen als duurzaamheid en energietransitie

- Inwoners mee laten denken over stedelijke herinrichting
  - Inwoners betrekken bij veiligheidsbeleid
  - Mening peilen over snel veranderende actuele thema's
  - Draagvlak meten bij visieontwikkeling
  - Als ondersteunend instrument bij een jongerenraad
- Op het moment dat de campagne start, gaat swipocratie live. Vanaf dat moment kunnen bezoekers op een eenvoudige manier een aantal vragen beantwoorden, meedoen aan een poll of op stellingen reageren. Er is een webpagina beschikbaar waarop live de resultaten worden gemonitord. Over het algemeen blijft de enquête 2 tot 6 weken open, langer is mogelijk.

Mate van invloed: informeren, raadplegen

Wanneer: agendavorming, beleidsvorming, besluitvorming, uitvoering, evaluatie

Doel: vergroten van steun voor een plan of project, verhogen kwaliteit van een plan of project, inwoners activeren, ideeën en meningen ophalen, luisteren, dialoog

8.3 Fysieke / offline instrumenten: bestand

Brieven

De gemeente verstuurt regelmatig brieven aan inwoners over algemene onderwerpen en onderwerpen die spelen in de openbare ruimte, directe leefomgeving of het sociaal-maatschappelijk domein. Nadruk moet liggen op eenvoudig taalgebruik en de juiste toon. Verbetering vindt plaats door voorbeeldbrieven, tips, de actualisering van de schrijfwijzer en de introductie van schrijfcoaches.

Mate van invloed: informeren

Wanneer: besluitvorming, uitvoering

Doel: vergroten van steun voor een plan of project

Ansichtkaart of informatiebord (met QR-code)

Beproefde methode om mensen op straat, in winkelcentra of in buurten op een leuke manier snel te bereiken. Korte boodschap, met de prikkel om met een QR-code meer informatie op te halen en deel te laten nemen aan een (flits) peiling, participatieavond of anderszins.

Mate van invloed: informeren, raadplegen

Wanneer: beleidsvorming

Doel: vergroten van steun voor een plan of project, verhogen kwaliteit van een plan of project, inwoners activeren, ideeën en meningen ophalen.

Driehoeksborden (reclameborden)

Het driehoekbord dat buiten aan lantaarnpalen hangt is bedoeld voor campagnes, om inwoners gericht ergens voor uit te nodigen of te vragen mee te doen / denken en voor gerichte communicatie over projecten. Zo wordt een breed publiek bereikt die geen social mediakanalen gebruikt of de website van de gemeente bezoekt.

Mate van invloed: informeren

Wanneer: agendavorming, beleidsvorming, uitvoering, besluitvorming, evaluatie

Doel: vergroten van steun voor een plan of project, inwoners activeren

Gemeentepagina (lokale krant Hart van Holland)

In de wekelijkse lokale krant Hart van Holland wordt de gemeentepagina gepubliceerd. Sinds begin 2021 kent de gemeentepagina een andere vormgeving en aangepaste inhoud en bestaat nu uit 1,5 pagina (in plaats van 1 pagina). De officiële bekendmakingen en publicatie van raadsvergaderingen blijven bestaan. Daarnaast worden ook interviews met wethouders over bestaand of nieuw beleid, informatie over specifieke (bouw)projecten en wegwerkzaamheden gepubliceerd. Visuals, infographics en andere beelden worden geplaatst om tekst te illustreren met beeld.

Mate van invloed: informeren

Wanneer: agendavorming, beleidsvorming, besluitvorming, uitvoering, evaluatie

Doel: vergroten van steun voor een plan of project, inwoners activeren

Bijeenkomsten: meedenksessies, inloop- en informatiebijeenkomsten

Inwoners krijgen de mogelijkheid zich te laten informeren of meningen en ideeën te geven tijdens verschillende bijeenkomsten. Deze kunnen de vorm hebben van een meedenksessie, een inloopbijeenkomst of een informatiebijeenkomst. Vooraf wordt aangegeven wat er tijdens de bijeenkomst wordt gedaan, wat er van de deelnemers wordt gevraagd en in welke fase een plan of project zich bevindt. Zo weten inwoners vooraf waarover wel en niet meegepraat kan worden.

Tijdens een meedenksessie is het van belang dat er een informele sfeer is. De sessie start met een plenair deel, waarin het plan of project wordt gepresenteerd en toegelicht.

Ook is duidelijk waarover deelnemers hun input kunnen geven, bijvoorbeeld duurzaamheid, verkeer, wonen, landschap, sport, cultuur of sociale voorzieningen. De deelnemers gaan daarna uiteen in kleine groepen en bespreken daar een kwestie of probleem. Aan elke tafel is een gespreksleider aanwezig die het gesprek in goede banen leidt. Na een tijd wordt er gewisseld van tafel, maar de gespreksleiders blijven wel aan dezelfde tafel zitten. Zij informeren de nieuwe tafelgasten over de voorgaande gesprekken. Zo ontstaat een kruisbestuiving van gesprekken op basis van de ideeën van andere deelnemers. Aan het einde van de bijeenkomst worden in een plenaire sessie de belangrijkste ideeën en conclusies samengevat en worden vervolgstappen benoemd. De input landt in een consultatiedocument. Tijdens een inloop- en informatiebijeenkomst kunnen inwoners zich laten informeren over een bepaald plan of project. Ook kunnen zij op flipovers hun ideeën weergeven. Een inloopbijeenkomst kent geen vast programma en gedurende de hele avond kunnen inwoners inlopen. Een informatiebijeenkomst kent wel een vast programma, aanvangs- en eindtijd. Na elke bijeenkomst wordt er een consultatiedocument opgesteld, waarin wordt aangegeven wat er met de input is gedaan. Een goed voorbeeld daarvan is de infographic van de participatie over de Omgevingsvisie en het consultatiedocument van de meedenksessies over de concept ontwikkelingsvisie Zuidplaspolder.

Mate van invloed: informeren, raadplegen, adviseren

Wanneer: agendavorming, beleidsvorming

Doel: vergroten van steun voor een plan of project, verhogen kwaliteit van een plan of project, inwoners activeren, ideeën en meningen ophalen, luisteren, dialoog

Schouw

De schouw is een methode om ter plaatse te inventariseren welke problemen er leven in een wijk en welke ideeën bewoners hebben om de wijk te verbeteren. Bij een schouw gaan medewerkers van de gemeente samen met bewoners van een bepaalde wijk of dorp (ongeveer 20 personen), eventueel begeleid door experts, langs een aantal specifieke plaatsen. De bewoners hebben hierbij de mogelijkheid om ter plaatse aan de gemeente te laten zien welke problemen zij ondervinden. De gemeente kan ook tonen hoe problemen zijn opgelost. Na de schouw worden gezamenlijk conclusies getrokken en afspraken gemaakt over vervolgstappen. Buurtpreventieteams zijn hier ook een goed voorbeeld van. Er is ook een digitale variant op de schouw: problemen en ideeën over bijvoorbeeld de verkeersveiligheid kunnen via Prikker op de Kaart of het digitale participatieplatform www.maakzuidplas.nl worden gemeld. Na de schouw worden gezamenlijk conclusies getrokken en afspraken gemaakt over vervolgstappen.

Mate van invloed: *informereren, raadplegen, adviseren, coproduceren*

Wanneer: *evaluatie*

Doel: *vergroten van steun voor een plan of project, verhogen kwaliteit van een plan of project, inwoners activeren, ideeën en meningen ophalen, luisteren, dialoog*

Adviesgroepen en raden

Binnen het sociaal domein zijn diverse adviesgroepen en -raden actief, die een wettelijke rol en positie hebben. Denk aan de Adviesraad Sociaal Domein Zuidplas, Samenwerkingsverband Ouderenbelangen (SVO) Zuidplas,

Platform Gehandicapten en Chronisch Zieken (PGCZ), Jongerenraad Zuidplas en de Kindergemeenteraad. De Adviesraad Sociaal Domein Zuidplas is een wettelijk verplicht adviesorgaan voor de gemeente. Nadere bepalingen rondom functioneren en bevoegdheden van deze adviesraad zijn geregeld in de Integrale Verordening Sociaal Domein Zuidplas.

Mate van invloed: *informereren, raadplegen, adviseren, coproduceren*

Wanneer: *agendavorming, beleidsvorming, uitvoering*

Doel: *vergroten van steun voor een plan of project, verhogen kwaliteit van een plan of project, inwoners activeren, ideeën en meningen ophalen, luisteren, dialoog*

Focusgroep

Een focusgroep is een gestructureerde discussie onder een kleine groep geselecteerde belanghebbenden (maximaal 15 personen) over een vooraf bepaald onderwerp. De discussie wordt geleid door een ervaren gespreksleider. De gespreksleider legt vragen voor aan de focusgroep en zorgt dat de onderlinge discussie centraal blijft staan. Een focusgroep heeft het voordeel dat de deelnemers hun opvattingen en meningen kunnen uiten zoals in een alledaags gesprek. Een focusgroep digitaal organiseren kan bijvoorbeeld door een webinar met chatfunctie en Mentimeter te organiseren (digitale tool om een stemming te houden of stellingen voor te leggen). Focusgroepen zijn nuttig om:

- snel een beeld te verkrijgen van de meningen en behoeften die burgers hebben met betrekking tot een onderwerp, met name wanneer tijdgebrek of beperkte middelen een ruimer onderzoek onmogelijk maken

- input te verkrijgen van zowel individuen als belangengroepen
- gedetailleerde reacties te krijgen van een groep belanghebbenden op voorlopige voorstellen

Mate van invloed: raadplegen, adviseren

Wanneer: agendavorming, beleidsvorming

Doel: verhogen van kwaliteit van een plan of project, ideeën en meningen ophalen, luisteren, dialoog

Keukentafelgesprekken

In gesprekken in de huiskamer of aan tafel bij inwoners thuis komen vaak de beste onderwerpen en ideeën naar boven. Inwoners voelen zich op hun gemak en krijgen het gevoel dat er echt naar hen geluisterd kan worden. Vooral bij projecten of plannen die een grote impact hebben op omwonenden en de fysieke leefomgeving is dit zeer waardevol.

Mate van invloed: raadplegen, adviseren

Wanneer: agendavorming, beleidsvorming

Doel: vergroten van steun voor een plan of project, verhogen kwaliteit van een plan of project, ideeën en meningen ophalen, luisteren, dialoog

8.4 Fysieke / offline instrumenten: nieuw

Conferentie (diverse vormen)

Een conferentie is een methode waarbij groepen met verschillende belangen en expertises samen toewerken naar een gezamenlijk gedragen besluit of standpunt. Er zijn verschillende vormen, waarmee verder geëxperimenteerd kan worden. Een olympiade conferentie is bijvoorbeeld

opgebouwd uit vijf 'ringen' met vertegenwoordigers van verschillende maatschappelijke groepen. De samenstelling van de ringen kan naar eigen voorkeur worden bepaald. Bijvoorbeeld: de eerste ring bestaat uit creatieve denkers, de tweede ring uit politici en bestuurders, de derde ring uit de beslissers (wethouders, raadsleden, ambtenaren), de vierde ring uit wetenschappers en deskundigen en de vijfde ring zijn degenen (ervaringsdeskundigen) die direct betrokken zijn bij het onderwerp. De conferentie kent drie ronden in één dagdeel. In de eerste ronde wordt in elke ring de centrale vraagstelling besproken, waarbij iedere groep een eigen standpunt vormt. De verschillende standpunten worden kort gedeeld in een plenaire sessie, waarbij geen discussie plaatsvindt. In de tweede ronde wordt aan de ringen de opdracht meegegeven om nieuwe gezichtspunten mee te nemen. Dat kunnen randvoorwaarden zijn als geld of tijd, of het standpunt van een andere ring. Elke ring formuleert opnieuw zijn standpunt. In de derde ronde komen alle standpunten samen in een plenaire discussie. Er wordt door middel van discussie toegewerkt naar een gezamenlijk gedragen besluit of standpunt, waar beleidsmakers mee aan de slag kunnen gaan. Deze vorm van participatie is een goed instrument om bij agendavorming of de start van beleidsvorming de uitgangspunten met elkaar te bespreken. Door consensus te bereiken tussen groepen met verschillende perspectieven en belangen wordt het draagvlak voor beleid vergroot.

Mate van invloed: raadplegen, adviseren

Wanneer: agendavorming, beleidsvorming

Doel: vergroten van steun voor een plan of project, verhogen kwaliteit van een plan of project, ideeën en meningen ophalen, luisteren, dialoog

Debatwedstrijd

In een debatwedstrijd worden twee of meer teams gevormd die met elkaar het debat aangaan. De wedstrijd bestaat uit meerdere rondes waarin gedebatteerd wordt over een reeks van stellingen. Er wordt vooraf bepaald welk team voor en welk team tegen de stelling is. De stellingen kunnen zowel gericht zijn op actuele onderwerpen in de lokale politiek als op meer tijdloze onderwerpen. Uiteindelijk bepaalt een jury welk team het debat heeft gewonnen. Een debatwedstrijd zorgt ervoor dat inwoners zich meer gaan interesseren voor de lokale politiek. Bovendien krijgen beleidsmakers een indruk van mogelijke en effectieve argumentaties en redeneringen rond een beleidsthema. Debatwedstrijden kunnen specifiek voor jongeren worden georganiseerd om hen te betrekken bij de lokale politiek over thema's die hen aangaan. Het gemeentehuis is de ideale locatie waar een debat plaats kan vinden.

Mate van invloed: raadplegen

Wanneer: agendavorming, beleidsvorming

Doel: vergroten van steun voor een plan of project, verhogen kwaliteit van een plan of project, inwoners activeren, ideeën en meningen ophalen, luisteren, dialoog.

Motiemarkt (ideeënmarkt)

Op een motiemarkt kunnen raadsleden ideeën en initiatieven 'kopen' van burgers, die zij vervolgens vertalen in een motie of amendement. Dit kan plaatsvinden in het kader van de programmabegroting, jaarlijks in september of oktober. Een motiemarkt kan de vorm van een gewone markt hebben, maar kan ook in de vorm van een raadsvergadering. Inwoners lichten dan hun idee of initiatief toe in de raadszaal

van het gemeentehuis, waar raadsleden en ambtenaren bij aanwezig zijn. Het is aan de inwoners om de raadsleden te overtuigen van hun idee, terwijl de raadsleden in overweging nemen welke ideeën het waard zijn om in te brengen in de gemeenteraad. Als een raadslid overtuigd raakt van een idee, kan hij dat idee adopteren. Hij sluit dan samen met de initiatiefnemer van het idee een overeenkomst, waarbij initiatiefnemer en raadslid samen werken aan een motie (of amendement). De motie of het amendement zal later ingediend worden door het raadslid in de raadsvergadering over het betreffende onderwerp. Een motiemarkt activeert inwoners om ideeën of initiatieven in te dienen en betreft hen op een creatieve manier bij de besluitvorming van de gemeenteraad. Deze vorm kan ook digitaal worden georganiseerd door een speciale online raadsvergadering te organiseren.

Mate van invloed: raadplegen, adviseren, coproduceren, meebeslissen

Wanneer: agendavorming, beleidsvorming

Doel: vergroten van steun voor een plan of project, verhogen kwaliteit van een plan of project, inwoners activeren, ideeën en meningen ophalen, luisteren, dialoog

Initiatievenmarkt

Inwoners kunnen initiatieven en ideeën aandragen tijdens een jaarlijkse initiatievenmarkt. Zo worden inwoners geactiveerd en gestimuleerd zelf het initiatief te nemen. Dit kan in fysieke of digitale vorm georganiseerd worden en/of kan worden gecombineerd met de motiemarkt. Ook raadsleden kunnen een actieve rol hierin hebben.

Mate van invloed: raadplegen, adviseren, coproduceren, meebeslissen
Wanneer: agendavorming, beleidsvorming
Doel: vergroten van steun voor een plan of project, verhogen kwaliteit van een plan of project, inwoners activeren, ideeën en meningen ophalen, luisteren, dialoog

Dag van de dialoog

Een dialooggesprek vindt plaats in een kleine gevarieerde groep (maximaal 10 personen; er kunnen meerdere groepen tegelijkertijd worden gevormd). Er worden van tevoren vragen vastgesteld die verband houden met het centrale thema van de dialoog en die de leidraad vormen voor het gesprek. Het is daarbij van belang dat de eigen rol en verantwoordelijkheid van de deelnemers de grondhouding vormt van het gesprek. Dus niet wat de ander of de overheid zou moeten doen. De dialoog kent vier opeenvolgende fasen. De deelnemers stellen zich allereerst aan elkaar voor en ze geven aan hoe ze betrokken zijn bij het thema van de dialoog. In de tweede fase staat het delen van ervaringen centraal. In de derde fase uiten de deelnemers hun wensen en idealen met betrekking tot het thema. In de vierde fase van de dialoog, stelt elke deelnemer zichzelf de vraag wat hij of zij zelf zou kunnen ondernemen om deze idealen te verwezenlijken. Het gesprek wordt geleid door een gespreksleider. De wil om elkaar te leren kennen staat centraal, in plaats van de wil om te overtuigen. Het gaat om het onderzoeken van ieders standpunt en niet om het overbrengen van het eigen standpunt. Naar welke waarden (en normen) handelt men in de gemeente of het dorp? In fysieke vorm kunnen tijdens een Dag van de Dialoog in de vier dorpen dialoogtafels worden opgesteld waar inwoners onder leiding van een

gespreksleider met elkaar in gesprek gaan. Dit kan ook digitaal plaatsvinden door per dorp webinars of zoomsessies (waarbij uiteen wordt gegaan in kleinere groepen, zogenaamde break out rooms) te organiseren.

Mate van invloed: raadplegen, adviseren
Wanneer: agendavorming, beleidsvorming
Doel: vergroten van steun voor een plan of project, verhogen kwaliteit van een plan of project, inwoners activeren, ideeën en meningen ophalen, luisteren, dialoog

Right to challenge

Met het uitdaagrecht kunnen inwoners hun gemeente verzoeken om de uitvoering van een taak van de gemeente over te nemen, al dan niet met bijhorend budget, omdat zij denken deze taak beter of goedkoper te kunnen uitvoeren. In dit Kader Participatie wordt dit uitdaagrecht wel benoemd, maar voor Zuidplas op een later moment uitgewerkt.

Mate van invloed: zelfbestuur
Wanneer: uitvoering
Doel: vergroten van steun voor een plan of project, verhogen kwaliteit van een plan of project, inwoners activeren, ideeën en meningen ophalen, luisteren, dialoog

8.5 Toolbox: overzicht methoden en instrumenten

Participatievorm	Doel en middel	Doel en middel	Doel en middel	Doel en middel
1. Informeren	Vergroten van steun voor een plan of project	Verhogen van de kwaliteit van een plan of project	Inwoners activeren	Ideeën en meningen ophalen, luisteren, dialoog
	<ul style="list-style-type: none"> Brieven Ansichtkaart Driehoekborden Gemeentepagina Bijeenkomsten Schouw Digitaal participatieplatform Webinar Social media Swipocratie Adviesgroepen en raden Gamification 	<ul style="list-style-type: none"> Ansichtkaart / bord met QR code Debatwedstrijd Bijeenkomsten Schouw Digitaal participatieplatform Webinar Social media Swipocratie Adviesgroepen en raden 	<ul style="list-style-type: none"> Ansichtkaart / bord met QR code Driehoekborden Gemeentepagina Bijeenkomsten Schouw Digitaal participatieplatform Webinar Social media Swipocratie Adviesgroepen en raden Gamification 	<ul style="list-style-type: none"> Ansichtkaart / bord met QR code Bijeenkomsten Schouw Digitaal participatieplatform Webinar Social media Swipocratie Adviesgroepen en raden
2. Raadplegen	Vergroten van steun voor een plan of project	Verhogen van de kwaliteit van een plan of project	Inwoners activeren	Ideeën en meningen ophalen, luisteren, dialoog
	<ul style="list-style-type: none"> Conferentie Debatwedstrijd Bijeenkomsten Schouw Dag van de dialoog Digitaal inwonerspanel Digitaal participatieplatform Webinar Digitale flitspeiling Social media Swipocratie Digitale melding Motiemarkt Initiatievenmarkt Adviesgroepen en raden Mobiele app Keukentafel-gesprekken 	<ul style="list-style-type: none"> Conferentie Debatwedstrijd Bijeenkomsten Schouw Dag van de dialoog Focusgroep Digitaal inwonerspanel Digitaal participatieplatform Webinar Digitale flitspeiling Social media Swipocratie Focusgroep Motiemarkt Initiatievenmarkt Adviesgroepen en raden Keukentafel-gesprekken 	<ul style="list-style-type: none"> Conferentie Debatwedstrijd Bijeenkomsten Schouw Dag van de dialoog Focusgroep Digitaal inwonerspanel Digitaal participatieplatform Webinar Digitale flitspeiling Social media Swipocratie Digitale melding Motiemarkt Initiatievenmarkt Adviesgroepen en raden Keukentafel-gesprekken 	<ul style="list-style-type: none"> Conferentie Debatwedstrijd Bijeenkomsten Schouw Dag van de dialoog Focusgroep Digitaal inwonerspanel Digitaal participatieplatform Webinar Digitale flitspeiling Social media Swipocratie Focusgroep Motiemarkt Initiatievenmarkt Adviesgroepen en raden Keukentafel-gesprekken

3. Adviseren	Vergroten van steun voor een plan of project	Verhogen van de kwaliteit van een plan of project	Inwoners activeren	Ideeën en meningen ophalen, luisteren, dialoog
	<ul style="list-style-type: none"> • Bijeenkomsten • Schouw • Dag van de Dialoog • Digitaal participatieplatform • Digitaal of thuis mee ontwerpen • Webinar • Digitale flitspeiling • Digitaal inwonerspanel • Motiemarkt • Initiatievenmarkt • Adviesgroepen en raden 	<ul style="list-style-type: none"> • Bijeenkomsten • Schouw • Dag van de Dialoog • Digitaal participatieplatform • Digitaal of thuis mee ontwerpen • Webinar • Digitale flitspeiling • Digitaal inwonerspanel • Motiemarkt • Initiatievenmarkt • Adviesgroepen en raden 	<ul style="list-style-type: none"> • Bijeenkomsten • Schouw • Dag van de Dialoog • Digitaal participatieplatform • Digitaal of thuis mee ontwerpen • Webinar • Digitale flitspeiling • Digitaal inwonerspanel • Motiemarkt • Initiatievenmarkt • Adviesgroepen en raden 	<ul style="list-style-type: none"> • Bijeenkomsten • Schouw • Dag van de Dialoog • Digitaal participatieplatform • Digitaal of thuis mee ontwerpen • Webinar • Digitale flitspeiling • Digitaal inwonerspanel • Motiemarkt • Initiatievenmarkt • Adviesgroepen en raden
4. Coproduceren	Vergroten van steun voor een plan of project	Verhogen van de kwaliteit van een plan of project	Inwoners activeren	Ideeën en meningen ophalen, luisteren, dialoog
	<ul style="list-style-type: none"> • Schouw • Digitaal participatieplatform • Webinar • Digitaal of thuis mee ontwerpen • Motiemarkt • Initiatievenmarkt • Keukentafelgesprekken 	<ul style="list-style-type: none"> • Schouw • Digitaal participatieplatform • Webinar • Digitaal of thuis mee ontwerpen • Motiemarkt • Initiatievenmarkt • Keukentafelgesprekken 	<ul style="list-style-type: none"> • Schouw • Digitaal participatieplatform • Webinar • Digitaal of thuis mee ontwerpen • Motiemarkt • Initiatievenmarkt • Keukentafelgesprekken 	<ul style="list-style-type: none"> • Schouw • Digitaal participatieplatform • Webinar • Digitaal of thuis mee ontwerpen • Motiemarkt • Initiatievenmarkt • Keukentafelgesprekken
5. Meebeslissen*	Vergroten van steun voor een plan of project	Verhogen van de kwaliteit van een plan of project	Inwoners activeren	Ideeën en meningen ophalen, luisteren, dialoog
	<ul style="list-style-type: none"> • Digitaal participatieplatform • Motiemarkt • Initiatievenmarkt 	<ul style="list-style-type: none"> • Digitaal participatieplatform • Motiemarkt • Initiatievenmarkt 	<ul style="list-style-type: none"> • Digitaal participatieplatform • Motiemarkt • Initiatievenmarkt 	<ul style="list-style-type: none"> • Digitaal participatieplatform • Motiemarkt • Initiatievenmarkt
6. Zelfbestuur*				
	<ul style="list-style-type: none"> • Right to challenge 	<ul style="list-style-type: none"> • Right to challenge 	<ul style="list-style-type: none"> • Right to challenge 	<ul style="list-style-type: none"> • Right to challenge

*Met deze vormen heeft de gemeente nog geen of weinig ervaring opgedaan. Door het toepassen van enkele nieuwe instrumenten, kan de gemeente in ieder geval ervaring opdoen en experimenteren met het Meebeslissen en Zelfbestuur van inwoners.

Hoofdstuk 9

Participatie door initiatiefnemers

9.1 Omgevingswet

De Omgevingswet zegt wanneer participatie moet plaatsvinden, maar de initiatiefnemer bepaalt zelf hoe de participatie wordt georganiseerd. Als de initiatiefnemer voor een activiteit geen vergunning hoeft aan te vragen (vergunningvrij) of alleen een melding hoeft te maken dan gelden er géén participatieregels. Wel stimuleert de gemeente dat initiatiefnemers actief hun buurt informeren. In paragraaf 9.6 worden de begrippen uitgelegd.

Omgevingsvergunning

De Omgevingswet kent andere participatieregels voor het aanvragen van een omgevingsvergunning voor een activiteit die binnen het omgevingsplan past of die in strijd is met het omgevingsplan. Het is niet verplicht participatie te organiseren. Het is alleen verplicht aan te geven of participatie is georganiseerd, en zo ja hoe en wat daarvan de resultaten zijn. De gemeenteraad kan participatie soms wel verplichten. De initiatiefnemer is vrij om de participatie zelf vorm te geven.

Vergunningaanvraag voor binnenplanse activiteit (participatie niet verplicht, informeren is wel een indieningsvereiste geen beoordelingsvereiste)

De gemeente stimuleert initiatiefnemers om “als goede buur” omwonenden en andere belanghebbenden op tijd te informeren of te betrekken bij de plannen. Bij een vergunningaanvraag wordt aangegeven of er participatie is geweest: welke belanghebbenden zijn bij de aanvraag

betrokken, hoe is dat gebeurd en wat zijn daarvan de resultaten?

Vergunningaanvraag voor buitenplanse activiteit (participatie niet altijd verplicht, informeren is wel een noodzaak)

Soms past een vergunningaanvraag niet binnen het omgevingsplan, maar vindt de gemeente het initiatief wel kansrijk of wenselijk. In dat geval gelden dezelfde regels voor participatie als bij de vergunningaanvraag voor een binnenplanse activiteit. Ook hier stimuleert de gemeente initiatiefnemers om participatie te starten. Het kan ook zijn dat een vergunning wordt aangevraagd voor een buitenplanse activiteit en de gemeenteraad vooraf heeft bepaald dat participatie noodzakelijk is. Dan moet bij de aanvraag worden beschreven hoe de participatie is aangepakt en wat met de resultaten is gedaan. De initiatiefnemer is zelf verantwoordelijk voor het vormgeven van de participatie.

De gemeenteraad kan bij afwijkingen van het Omgevingsplan participatie verplicht stellen. Daarnaast heeft de gemeenteraad de bevoegdheid om bij wijzigingen van het Omgevingsplan gevallen aan te wijzen waarbij (bindend) advies nodig is.

De bevoegdheden van de raad en het vaststellen van de lijst met initiatieven waar participatie verplicht is in het kader van de Omgevingswet, worden later dit jaar voorgelegd aan de gemeenteraad (Q2/Q3).

9.2 Verschillende rollen tijdens het participatieproces

Participatie kan alleen slagen als duidelijk is wat alle partijen van elkaar verwachten, welke rollen zij hebben en hoe zij zich daaraan houden. Onderstaand wordt dit verder uitgewerkt.

Initiatiefnemer

De initiatiefnemer is verantwoordelijk voor de participatie. Dit wil zeggen dat de initiatiefnemer het proces zelf organiseert en eindverantwoordelijk is voor de resultaten. Dit wil niet zeggen dat de gemeente geen ondersteuning kan bieden: hoe meer impact het initiatief heeft, hoe meer verantwoordelijkheid en aanwezige kennis de gemeente verwacht. De verantwoordelijkheid blijft echter bij de initiatiefnemer zolang hier geen andere afspraken over zijn gemaakt. De initiatiefnemer mag zelf de participatie vormgeven. Om het succes te vergroten zijn een stappenplan en spelregels opgesteld voor de initiatiefnemer (bijlage 4, Stappenplan en spelregels).

Ketenpartners

Ketenpartners voorzien de gemeente van inhoudelijk advies bij de beoordeling van vergunningaanvragen. Deze advisering vindt meestal plaats aan de voorkant, maar toetsing en bewaking kan ook gedurende het proces plaatsvinden. Voorbeelden van ketenpartners zijn provincie Zuid-Holland en het Hoogheemraadschap Rijnland. Een bijzondere ketenpartner is de Omgevingsdienst Midden-Holland (ODMH). Naast het leveren van inhoudelijk advies zijn zij ook beoordelaar bij kleine binnenplanse initiatieven.

Gemeente

De gemeente ondersteunt, stimuleert en faciliteert de initiatiefnemer waar nodig en mogelijk. Er is een ambitie

om een contactpersoon voor (maatschappelijke en /of ruimtelijke) initiatieven aan te stellen. Dit hangt samen met het beschikbaar stellen van capaciteit en middelen hiervoor.

9.3 Beoordeling bij de verschillende instrumenten

De Omgevingswet maakt wat betreft participatie en de beoordeling daarvan ook onderscheid tussen de verschillende instrumenten. De juridische basis voor participatie verschilt ook per instrument. Dat maakt de beoordeling van hoe de participatie is verlopen ook afhankelijk van het instrument. Globaal staat hierna wat de wet voorschrijft qua beoordeling.

Omgevingsvergunning (participatie niet verplicht)

Wanneer gekozen wordt voor participatie bij de verlening van een omgevingsvergunning moeten de resultaten daarvan worden betrokken in de belangenafweging. Deze belangen moeten daarom worden benoemd in de motivatie van het besluit.

Omgevingsvergunning (participatie verplicht)

In dat geval moet de initiatiefnemer bij de aanvraag aangeven hoe burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en bestuursorganen zijn betrokken bij de voorbereiding en wat de resultaten daarvan zijn. Als dit niet is gebeurd, is de aanvraag incompleet. De initiatiefnemer kan dit wel herstellen. Dit volgt uit de algemene herstel mogelijkheid uit artikel 4:5 van de Awb. Als dit niet wordt gedaan mag de aanvraag buiten behandeling worden gelaten. Als de participatie wel heeft plaatsgevonden moeten de resultaten van de participatie betrokken worden bij de reguliere belangenafweging. Het gaat hier om een motiveringsplicht, de participatie en de resultaten moeten daarmee blijken

uit de motivering van het genomen besluit. Er bestaat geen verplichting om de resultaten over te nemen bij de beoordeling.

Procedure

Het doorlopen van een goede participatie maakt de kans groter dat een initiatief tot een goed einde wordt gebracht. Het vastleggen van belangen en het anticiperen op deze standpunten stelt de initiatiefnemer in staat om zijn plan aan te passen en waar mogelijk tegemoet te komen aan de belangen. Echter is het altijd mogelijk dat er belangen blijven die tegengesteld zijn aan het doel van het initiatief. Aan het einde van het proces van een omgevingsvergunning of omgevingsplan staan dan altijd nog de bezwaar- en beroepsmogelijkheden open. Deze procedure blijft gelijk aan de huidige mogelijkheden voor belanghebbenden.

9.4 Participatie bij ruimtelijke initiatieven

Soorten initiatieven

Het is belangrijk om vast te stellen dat er verschillende soorten initiatieven zijn. Dit is afhankelijk van de vraag of een initiatief binnen- of buitenplans is en wat de impact is op de omgeving en omwonenden. Op basis van de participatieladder zal de initiatiefnemer participatie starten, waarbij vooraf duidelijk is welke invloed omwonenden hebben. Grofweg zijn er vier soorten initiatieven te onderscheiden:

- **Initiatieven met kleine impact op de omgeving en omwonenden:** dit zijn initiatieven die binnen het Omgevingsplan passen en waarbij het effect op omwonenden/buren en overlast die zij kunnen ervaren klein is.

Initiatief uit de samenleving: hierbij valt te denken aan een dakkapel of uitbouw.

De initiatiefnemer informeert de direct omwonenden (geen verplichting).

- **Initiatieven met een middelgrote impact op de omgeving en omwonenden:** dit zijn meestal buitenplanse initiatieven

waarbij middelmatige overlast voor omwonenden te verwachten is. Ook binnenplanse initiatieven kunnen voor omwonenden overlast veroorzaken.

Initiatief uit de samenleving: hierbij valt te denken aan de bouw van woningen en kantoren.

De initiatiefnemer start een participatietraject waarbij omwonenden hun input op bepaalde momenten kunnen geven en duidelijk is wat met hun input wordt gedaan.

Deze input weegt mee in het hele proces, maar is niet doorslaggevend.

- **Initiatieven met veel impact op de omgeving en omwonenden:** dit betreft grootschalige ontwikkelingen,

waarbij op meerdere punten wordt afgeweken van het omgevingsplan. De impact op de omwonenden is groot.

Initiatief uit de samenleving: (her)ontwikkeling en de bouw van een groot aantal nieuwe woningen.

De initiatiefnemer start een participatietraject waarbij omwonenden hun input op bepaalde momenten kunnen geven en duidelijk is wat met hun input wordt gedaan. De input weegt zwaar mee.

- **Buitencategorie:** dit betreft initiatieven die een zeer grote impact op de leefomgeving en omwonenden hebben en waarbij op meerdere punten wordt afgeweken van het omgevingsplan.

Initiatief uit de samenleving: een nieuwe camping of sporthal in het buitengebied.

De initiatiefnemer start participatie waarbij omwonenden hun input op bepaalde momenten kunnen geven en duidelijk is wat met hun input wordt gedaan. De input weegt zwaar mee.

Conclusie

Voordat een initiatiefnemer aan de slag gaat met de participatie is het belangrijk te beoordelen welke impact het initiatief heeft op de omgeving en omwonenden. Op basis daarvan start de initiatiefnemer de participatie. De participatieladder is daarbij een hulpmiddel en maakt duidelijk welke invloed omwonenden in het traject hebben. In principe ligt de verantwoordelijkheid bij de initiatiefnemer, maar de gemeente kan meedenken over het opzetten van het participatieproces.

9.5 Resultaten participatie Omgevingswet

De Omgevingswet vraagt gemeenten om de resultaten van een participatieproces mee te nemen in de inhoudelijke beoordeling van initiatieven. Net als onder de huidige wetgeving blijft de gemeente verantwoordelijk voor het besluit en de motivatie ervan om de omgevingsvergunning wel of niet te verlenen. Daarmee is ze er ook voor verantwoordelijk om de juistheid en volledigheid van de verstrekte informatie te controleren en na te gaan of aanvullende informatie over feiten of belangen nodig is. De gemeente neemt de resultaten van de participatie mee in de inhoudelijke afweging al dan niet een omgevingsvergunning te verlenen. Wanneer de gemeente van mening is dat de participatie onvoldoende heeft plaatsgevonden kan dit betekenen dat het langer duurt voor de omgevingsvergunning verleend wordt, bijvoorbeeld omdat er nog aanvullende informatie nodig is. Daarom

stimuleert de gemeente initiatiefnemers altijd om een goede participatie te doorlopen.

9.6 Begrippen

Binnenplans: een initiatief dat voldoet aan de regels in het omgevingsplan maar toch een vergunningplicht heeft, heet een binnenplanse activiteit.

Buitenplans: wanneer een initiatief niet voldoet aan de regels van het omgevingsplan, heet dit een buitenplanse activiteit.

Fysieke leefomgeving: de fysieke leefomgeving is alles wat we nodig hebben om te leven, wonen, werken, studeren, recreëren, zoals water, lucht, bodem, natuur, wegen, energie en gebouwen.

Initiatieven/initiatiefnemer: met initiatieven wordt bedoeld: alle projecten/plannen in de fysieke leefomgeving, ongeacht of deze van inwoners, bedrijven of de gemeente komen.

Omgevingswet: de Omgevingswet gaat over de fysieke leefomgeving. Op dit moment zijn er veel aparte wetten en regels die over onze fysieke leefomgeving gaan. Door de Omgevingswet worden al die wetten en regels één samenhangende wet. Het verschil met de huidige wetgeving moet vooral tot uiting komen in beleid voor de fysieke leefomgeving en de cultuur en dienstverlening van overheidsorganisaties. Dit is uitgewerkt in vier verbeterdoelen van het Rijk: 1) leefomgeving centraal, 2) ruimte voor maatwerk, 3) inzichtelijk Omgevingsrecht, 4) snellere en betere besluitvorming. Participatie is daarom een belangrijk onderdeel van de Omgevingswet omdat het kan

bijdragen aan snellere en betere besluitvorming.

Omgevingsvisie: de omgevingsvisie is een strategische visie voor de lange termijn voor de gehele fysieke leefomgeving, vanuit een integrale afweging van maatschappelijke en ruimtelijke doelen. Daarmee vervangt dit instrument de eerdere Structuurvisies. In de Omgevingsvisie worden richtinggevende uitspraken gedaan voor de fysieke leefomgeving. Dit kan bestaan uit het formuleren van opgaven en doelstellingen.

Omgevingsprogramma: het programma is een veelzijdig instrument. In een programma kan de gemeente uitwerking geven aan het te voeren beleid. Het is een verdere concretisering van de Omgevingsvisie. Ook kunnen er maatregelen opgenomen worden om te voldoen aan andere doelstellingen voor de fysieke leefomgeving. Overigens is het niet verplicht om van programma's gebruik te maken: de gemeente kan de Omgevingsvisie globaal houden en het beleid verder uitwerken in programma's. Of ze kan ervoor kiezen om de omgevingsvisie veel specifiekere te maken en zo minder met programma's werken.

Hoofdstuk 10

Capaciteit en middelen

10% project- en programmabegroting reserveren voor participatie

Om participatie te laten slagen en een diversiteit aan methoden en instrumenten in te kunnen zetten, zijn capaciteit en middelen nodig. De dekking daarvoor moet deels in project- en programmabudgetten worden opgenomen. Door 10% van project- en programmabudgetten te reserveren voor participatie (en communicatie), wordt gegarandeerd dat participatie met inwoners daadwerkelijk mogelijk is. Ook komt participatie daarmee in het hart van beleid, zodat het altijd een integraal onderdeel uitmaakt van het beleidsproces, plan of project. In de komende cyclus voor de programmabegroting moet dit worden meegenomen.

10.1 Scenario: behoud en beheer

Scenario: behoud en beheer van wat er nu is, geen innovatie of experimenten

Voor de uitvoering van het Kader Participatie is budget nodig. In onderstaand scenario wordt beschreven voor welke ambitie wordt gekozen en welke acties worden ondernomen. Het Kader Participatie wordt in 2025 herijkt en geactualiseerd. Dan wordt ook weer opnieuw bekeken welke capaciteit en middelen nodig zijn. In dit scenario behouden en beheren we wat er is, maar wordt geen extra actie ondernomen om te experimenteren met nieuwe vormen van (digitale) participatie in Zuidplas. In dit scenario is wel ruimte voor behoud en beheer van het digitaal participatieplatform www.maakzuidplas.nl, waarbij ook inzet en ondersteuning mogelijk is bij (digitale) participatietrajecten.

Inzet	2021	2022	2023	2024	2025
0,88 fte Digitaal participatieplatform en digitale participatietrajecten		€110.000	€110.000	€110.000	€110.000
Totaal		€110.000	€110.000	€110.000	€110.000

Toelichting

*0,8 fte voor beheer en ondersteuning van het digitaal participatieplatform en digitale participatietrajecten
€110.000 euro per jaar*

In 2021 kan de 0,6 fte communicatieadviseur digitaal participatieplatform worden gedekt uit het budget corona, dat in de programmabegroting 2020-2021 is opgenomen. Digitale participatie is onmisbaar geworden en heeft met name een vlucht genomen door corona en het niet meer kunnen organiseren van fysieke bijeenkomsten in 2020. Voor de periode tot en met 2025 is een grotere inzet nodig om de slag naar digitale participatie te kunnen blijven maken. Daarom wordt de inzet vanaf 2022 verhoogd naar 0,8 fte.

Bijlagen

1. Onderzoek digitaal inwonerspanel
2. Verbeteragenda Quick Scan Lokale Democratie
3. Checklist Afwegingskader Participatie
4. Stappenplan en spelregels participatie door initiatiefnemer

